

ÇAĞLAYAN

AYLIK İLİM VE KÜLTÜR DERGİSİ ŞUBAT | FEBRUARY | 2026

Bugün büyüğüyle-küçüğüyle ışık evler, yıllar ve yıllar imana, imandaki huzur ve itminana susamış gönüllere, rahmet yüklü bulutlar gibi, gönderdiği bol bol “âb-ı hayat” ve insanımızın gönül tepelerine saldığı marifet, muhabbet, ruhanî zevk şualarıyla diriliş üfleyen bir İsrail Sûr’u ve vicdanlarını şahlandıran Cebrail solukları olmuştur.

Işık Evler² Tulû'a Doğru

Işık evler, gökler ötesine açık o nurefşân iklimleriyle, hülya ve ümit, tahassür ve hicran, ızdırap ve hafakan dolu bütün sinelerin böyle bir beklentisinin cevabı oldu ve gönüllerimizde Cennet yamaçları gibi açtı.

Mânâ köküyle gidip ta “Dârü'l-Erkam”lara dayanan ışık evler, bir yakın geçmişte, yine aynı safvet, aynı keyfiyet, aynı ruh ve aynı heyecanla, hem de eskinin tat, rayiha ve lezzetiyle, birer mütevacı çardak, birer minik kulübe hâlinde ortaya çıkmış ve ideal sinelerin hüznleriyle imanın, ümidin, aşkın birleştiği sınırdan bir çağlayan sesi vermeye başlamıştı. Bu ses yıllarca duyup dinlediğimiz, yeis ve hasretle buruk bir ızdırap iniltisi değil; tatlı bir hicran sesi ve zevk ritimli bir “dâüssıla” âvâzıydı. Bu âvâzın ulaştığı her yerde cephe sistemleri bahara kayıyor, cemreler “ba’sü ba’del mevt” naraları atıyor; çiçekler kemer kuşanıp bezme koşuyor, güller heyecandan mosmor kesiliyor, nergisler gözlerini açıp-kapayıp hayat solukluyordu. Hemen her şeye dirilme ruhunun sindiği bu esnada ışık evler, ledün-nî derinliklerinde şevk-tasa, neş’e-inilti, keder-safa buğularını karıştırıp macunlaştırarak bembeyaz bahar bulutları gibi imrendirici, çeşitli dalga boyundaki ışık tayfları gibi bütün varlığın ufkunu sarıcı ve en mahir ellerle en has ibrişimlerden örülmüş dantelâlar gibi gözleri, gönülleri okşayıcı düşünce sistemleri, aşk ve heyecan meltemleri ve fecir şakıyan beyanları ile ruhlarda silinmez izler bırakan mesajlar sunuyorlardı...

Bu ülkede yıllar ve yıllar matemle inlemeye itilmiş nesiller, ruhlardaki kasvetleri

dağıtıp tâli’lerinin önünü kesen karanlıkları yırtacak ve onları alıp aydınlıklara çıkaracak fevkalâdeden bir inayet eli düşleyip durmuşlardı. Işık evler, gökler ötesine açık o nurefşân iklimleriyle, hülya ve ümit, tahassür ve hicran, ızdırap ve hafakan dolu bütün sinelerin böyle bir beklentisinin cevabı oldu ve gönüllerimizde Cennet yamaçları gibi açtı. Bu yeni baharın dağ-dere, ova-oba her yanında ruhlarımıza yağan sesler, peygamber solukları gibi yankılandı ve her yeri âdeta, üzerinde Cibril’in at koşturduğu, Hızır’ın seccadesini serip namaz kıldığı zümrütten tepeler hâline getirdi ve yine bu soluklar, sanki bize, bütün bütün görüş ufkumuzu kapayan ürpertici bir sahranın gulyabanilerle dolu derinliklerinde, büyülu sınırsız vahalardan ve amber kokulu geleceğin tatlı rüyalarından mesajlar sunuyordu...

Hemen her zaman nazla gerilip niyazla dalgalanan bu sesler, içinde bulunduğumuz ızdıraplı anları, tatlı saatlere, karanlık günleri de aydınlık yıllara çeviriyor; yer yer varlığın mânâ ve kıymetini, var olmanın sevinç ve şuurun ruhlarımıza duyuruyor; zaman zaman da hayatın sığ ve anlamsız gibi görünen yanlarındaki gizli derinlik ve muhtevanın çehresinden perdeleleri bir bir kaldırıyor; pek çok ilham ve tasavvur silsilelerini birbirine bağlıyor, birleştiriyor, bütünleştiriyor ve gözlerimizin önüne en büyüleyici motifleri seriyordu. Acının

tatlıya bir buud teşkil ettiği, kederin keyfe derinlik kazandığı, kahrın lütfâ omuz verdiği bu büyülu dünyada her şey âdeta bir lezzet olup çağlıyordu.

Bu hâl, bu seziş ve duyuş hiç değişmeden, kanunların keyfîlikten kaynaklandığı; cebri, keyfî, küfrî düşüncenin kanunların yerini aldığı istibdat dönemlerinde de hep böyle oldu. Evet, baskının, baskınların ve baskın ihtimallerinin tehdidi altında bile ışık süvarileri, hiçbir zaman ışık etrafında bir araya gelmekten, ışık alıp-vermekten, ışık soluklamaktan, ışıkla gerilmekten ve zulmetlerin bağrına ışık göndermekten geri kalmadılar; ama bilmem ki, günümüzün nesillerine, o günkü körlüğü-sağırlığı ve bu körler ve sağırlar dünyasında maruz kalınan onca çileyi, onca ızdırabı ve bu arada gerçekten inanan insanların da duyup hissettikleri o tasavvurlar üstü ruhanî zevkleri anlatmak mümkün olabilecek mi?

Evet, o günlerde acı-tatlı her şeyin ayrı bir zevki, ayrı bir lezzeti vardı: Mahkemeler, takipler, tarassutlar, gözaltılar, sürgünler –hâlâ aynı şeyleri yaşayanlara Allah sabr-ı cemîl versin!– biri biter biri başlardı da, Kur’ân talebeleri “makam-ı hayret”te bulunuyormuşçasına, olup-biten her şeyi derin bir temaşa zevkiyle seyreder, kıymet sınırlarını aşan vazife ve mazhariyet derinlikleriyle şevkten şevke girerlerdi... Hakk’ın kazası yerine gelip olanlar olup bittik-

ten ve elemeler, acılar yerlerini keyiflere, lezzetlere bıraktıktan sonra da, maruz kaldıkları bütün kötülükleri, bedlikleri, hoyratlıkları, hatıraların içine sinmiş birer zevk zembemesi hâlinde hisseder; lütfu da hoş, kahrı da hoş Yüce Yaratıcılarına karşı minnet ve şükranla iki büklüm olurlardı.

Işık evlerin, kudret ve irade esintileriyle tohumlar gibi dört bir yana saçılıp zuhur ve tecelli yamaçlarında çoğalmasıyla, hikmet ve inayet düzlüklerinde büyüyüp gelişmeleri, gelişip kabuk değiştirmeleri aynı zamana rastlar. Evet, belli bir döneme kadar birer birer, ikişer ikişer çoğalan ışık evler, mübarek bir zaman diliminde birdenbire hendesî katlanmaya geçer ve onar onar, yirmişer yirmişer artmaya başlar ve yine aynı dönemde, küçük ünitelerin yanında, aynı zevk, aynı rayiha, aynı tat, aynı hava ve aynı ruhta, tıpkı birerli kandillerin yerini çok lambalı avizelerin alması gibi, bu minik hizmet yuvalarının yerlerini daha kompleks ışık kaynakları ve birerli yıldız mahiyetindeki münferit evlerin yerlerini de içinde güneşlerin kol gezdiği galaksiler gibi, bütün hayatı kucaklayan entegre ışık evleri alır.

İşte bu dönem, dev nebülözler gibi, her yana kollarını salmış bulunan ışık komplekslerinin, bütün zulmetleri bir bir yırtma, topyekün karanlıklarla hesaplaşma; inanan insanlar arasında her türlü alâkaya merkez, bütün ruhanî zevklere kaynak ve umum manevi ihtiyaçlara merci olma; her seviyedeki insanı, aklî, ruhî, kalbî ve hissî beklentileriyle kucaklama

dönemidir. Hem de bir mübarek ışık dağının zirvesindeki gâr'dan, kutlu bir tepenin üstündeki bir yemyeşil çam, bir bereketli katran ağacının dalları arasında kuluçkalanan ikinci ışık dönemine; ondan, bu yeni dirilişe ilk defa sinecini açan bir mütevazı çardak ve bir mukassî kulübeciğe ve ondan da yüzlerce, binlerce ışık yuvasına kadar hep aynı çizgi, aynı ruh, aynı düşünce, aynı idrak ve aynı şuurla...

Artık küçük evlerin yanında -Yaratan kem gözlerden korusun!- her şeyiyle tam tek mil dev müesseseler de, o kendilerine has derinlikleri, renkleri, havaları ve şiveleriyle gözlerimize, gönüllerimize sinerek bize uhrevî âlemlerin güzelliklerini yaşatmakta ve ruhlarımıza var olma sevincini duyurmaktadırlar.

Evet, bugün büyüğüyle-küçüğüyle ışık evler, yıllar ve yıllar imana, imandaki huzur ve itminana susamış gönüllere, rahmet yüklü bulutlar gibi, gönderdiği bol bol "âb-ı hayat" ve insanımızın gönül tepelerine saldırdığı marifet, muhabbet, ruhanî zevk şualarıyla diriliş üfleyen bir İsrafil Sûr'u ve vicdanlarını şahlandıran Cebail solukları olmuştur. Evet, onlara uğrayanlarda pek çok menfi hisler silinmiş, inat ve karşı koyma düşünceleri kırılmış; müdavimleri de kendilerini, Cennet koridorlarında temaşadan temaşaya koşan seyyahlar gibi görmeye, hissetmeye başlamışlardır. Başkalarının eğlenceye, zevke, sefaya giderken duydukları keyfi, neş'eyi, sevinci, tiryakiliği; kudsîler, hem de kat katıyla ışık evlere uzanan yollar-

da duymuş ve yaşamışlardır. Onlar, bu ışıktan yollarda ve yolların gerçek değerinin teminatı olan bu kutlu yuvalarda düşünülen, söylenen, okunan şeyleri, ötelerden gelmiş ilham esintileri gibi karşılamış, gökleri aşıp gelen soluklar gibi dinlemişlerdir...

Ve yine onlar, bu evlerde bugün hâlâ çoklarının akıl erdiremedikleri, bilemedikleri sırlarla tanışır, sema kapılarının aralandığını hisseder gibi olur, kapı aralarından sızıp geldiğine inandıkları varidatla bütün bütün uhrevîleşir, kendilerinden geçer ve yerlere serilirler.

Bu ışıktan helezonlarda yükselmeye namzet bahtiyarlar, her zaman yüzlerce zevk ve lezzeti birden duyar ve tadar ve her an ayrı bir hazzın kolları arasında "Bir bu kadar zevke yüz ömür kâfi değil." der, tâlî'lerine tebessüm ederler. Onların, ışık evlerin derinliklerinde duyup hissettikleri, hissedip yaşadıkları bu rengârenk hayatı, onlarla aynı duygu ve aynı düşünceyi paylaşmayanların ve hele şartlanmış dimağların, bednine yenik düşmüş ruhların, kendi çalım ve gururu altında ezilmiş bahtsızların duyup anlamaları mümkün değildir.

Evet, kalblerinin balansı- nı, imana, Kur'ân'a, iman ve Kur'ân'ın gönüllere boşalttığı irfana göre ayarlayamamış tâlî'sizler, ne bu ufku kavrayabilir ne de gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve beşer tasavvurlarını aşan bu derûnî hazları idrak edebilirler. ■

Sızıntı, Şubat 1992

BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ AKILLI MI?

Bağışıklık sisteminin zararlı bir tesire karşı koymak için normal bir mücadele vermesi gerekirken neden aşırı iltihaplanma ile cevap verdiği ve bunun nasıl düzenleneceğini beynimiz nasıl biliyor? Vücuda giren zararlı maddî molekülleri, bilemediğimiz bir şekilde tanıyan immün sistem, üzüntü, sıkıntı, sevinç, keder ve stres gibi tamamen madde dışı, manevî duyularımızın tesiriyle nasıl dengelerini bozuyor veya koruyor?

Ilmî araştırmalar çoğalıp geliştikçe immün sistemin önemi ve mükemmellik içindeki karmaşıklığı her geçen gün hayretler uyandırmaya devam etmektedir. Yeni yapılan araştırmalara göre, beynimizi omuriliğe bağlayan *beyin sapı* denilen bölgedeki bir grup özel hücrenin, bağışıklık sistemini kontrol eden bir bilgisayar ekranı gibi

vücuttaki iltihap odaklarını, mikrop giriş yerlerini ve bunlara verilecek cevapları kontrol etmekle vazifelendirilmiş olduğu tespit edildi.

Aslında beynin, bağışıklık sisteminin faaliyetlerinde bir rol oynadığı uzun zamandan beri bilinmekteydi; fakat beynin hangi bölgesinde böyle bir düzenleme faaliyetinin olduğu ve nasıl çalıştığı keşfedilememiştir.

Şimdi ise ilk defa beyin sapında, vücudumuzun içinden veya yaşadığımız dış çevreden gelen çeşitli olumsuzluklara bağlı, farklı mahiyetlerdeki bağışıklık sinyallerini algılayan ve bunlara karşı vücudun iltihap oluşturma şeklindeki (*inflamatuvar*) tepkilerin temel düzenlenme merkezi olarak beyin sapında bir grup özel hücreyi tanımlamış durumdadır.

Beyin sapında, birçok vazifenin yanında en hayati ve bilinen bir fonksiyonu olarak nefes alıp-verme merkezlerinin bulunduğu, çok uzun zamandır bilinmekteydi. Ancak bu yeni çalışma ile hiç tahmin edilemeyecek bir seviyenin varlığı ortaya çıkarılmıştır. 1 Mayıs 2024'te *Nature*¹ dergisinde yayımlanan sonuçlara göre, beyinde iltihaplanmayı uyaran moleküler sinyaller ile iltihabı azaltan sinyaller arasında, ip üzerinde yürüyen bir cambaz gibi hassas bir dengenin korunduğu anlaşılmaktadır. Alexis Carrel'in "*İnsan Denen Meçhul*" kitabı ilk yayımlandığında çok büyük hayranlıklara vesile olurken o gün sunulan bilgilerin bugün artık çok basit hâle geleceğini herhâlde hiç kimse tahmin etmiyordu. Gerçekten insanın bir meçhul olduğu her gün yeni bir keşifle yeniden imanımızı artırmaya bir vesile olmaya devam etmektedir. Bu yeni tespit de otoimmün hastalıklar ve bağışıklık sistemindeki aşırılıkların sebep olduğu diğer rahatsızlıkların tedavisine yol açabilir.

Ana merkez olan beyinden çıkan sinir sinyalleri bütün organların fonksiyon-

larını, metabolizmayı ve beslenme durumunu algılamada ve kontrolünde vazife yaparlar. Yeni çalışmalara göre beynimiz, dışındaki çevreye ait bağışıklık sisteminden gelen sinyallere karşı düzenleme yapmak ve tedavi adına cevap üretmek için güçlü bir şekilde aktive edilmektedir. Herhangi bir sebepten, mesela ayağınızda meydana gelen bir iltihaplanmaya bağlı ortaya çıkan *sitokin* isimli maddeler, beyinden çıkan 10. sinir olarak bilinen *vagus* sinirinin yapısındaki çeşitli sinir yollarını uyarmakta, bu sinyaller beyin sapındaki yeni fark edilen ekranda değerlendirilip, beynin ilgili kısmında ayağınızda bir iltihap olduğu, bir ağrı, kızarıklık ve renk değişikliği gibi belirtilerle algılanmaktadır.

Bağışıklık sisteminin iltihaplanmış bir dokudaki ağrı ve şişkinlik şikayetlerini azaltma ve dokuyu tamir etme gibi faaliyetleri, çok mükemmel bir kontrol sistemiyle sürdürülür, fakat bazen genetik kaynaklı ortaya çıkan bir olumsuz durum olarak, bu sistem susturulduğunda düzensiz ve kontrolsüz bir şekilde iltihaplanma meydana gelir. Aksayan ve çalışmayan bu noktadaki engeli kaldırıp aktif hâle geçirmekle, bağışıklık cevaplarının sinirlerle kontrolü sağlanır. Bu yeni çalışmayla çığırından çıkmış ve aşırı aktifleşmiş bağışıklık sisteminin meydana getirdiği otoimmün hastalıkların (bağışıklık sistemi hücrelerinin kendi vücut hücrelerini yabancı gibi görüp saldırması) *sitokin* fırtınası ve bazen ölümcül şoklara kadar giden çok çeşitli bağışıklık bozukluklarının düzeltilebileceği yolunda imkânlar ortaya çıkmıştır.

Beyin yarım kürelerinin boyun kısmına uzanan omuriliğe bağlandığı beyin sapı (*truncus encephalicus*'un *pons* kısmı) denilen bölgedeki bir grup beyin hücresi, bağışıklık sistemi için ana kadran görevi görüyor.

Vücuda giren bir mikrobun varlığını algıladıktan sonra bağışıklık sistemine, iltihaplanmayı teşvik eden bir dizi bağışıklık hücresi ve molekülleri serbest bırakılır. Bu iltihabî cevabın çok hassas bir şekilde kontrol edilmesi gerekir: İmmün sistemin cevabı çok zayıfsa vücudun enfeksiyona yakalanma riski artar; aksine gereğinden çok güçlü bir cevap verilmesi durumunda da vücudun kendi doku ve organlarına zarar verilir. Diğer bir deyişle mikrop veya kanser hücresi bile olsa haddinden fazla saldırılmaması, dengeli olunması gerekir. Buradan hareketle Rahman sûresi 7, 8 ve 9. âyetlerde peşe peşe geçen "mîzan" yani denge kelimesini, immün sistem süreçlerinde de küllî bir ilim ve kudretin göstergesi olarak değerlendirebiliriz.

Önceki çalışmalarda, vücutu beyne bağlayan geniş bir sinir lifi ağı olan *vagus* sinirinin bağışıklık cevaplarına tesir ettiği gösterilmişti. Ancak çalışmayı yöneten, Bethesda'daki (Maryland eyaleti) ABD Millî Alerji ve Bulaşıcı Hastalıklar Enstitüsünden nöroimmüno-

log Hao Jin, bağışıklık uyarıları tarafından etkinleştirilen özel beyin nöronlarının bulunmasının zor olduğunu ifade etmekle beraber, **beyin bağışıklık cevabını nasıl kontrol ediyor** sorusuna cevap aramak için farelerin karnına iltihabı tetikleyen bakteriyel bileşikler enjekte ettikten sonra beyin hücrelerinin aktivitesini izledi.

Beyin Grip Enfeksiyonunu Nasıl Algılıyor ve Vücuda Dinlenmesini Nasıl Emrediyor?

Grip vakası, en dayanıklı insanların bile yatağa düşmesine ve iştahlarının kapanmasına sebep olabilir. Peki beyin grip enfeksiyonunu nasıl algılamakta ve hangi lisanla vücuda dinlenmesi gerektiğini söylemektedir? Enfeksiyon belirtileri başladığında boğazdaki nöronlar “imdat sinyalleri” çıkarmaya ve yardım istemeye başlar. Bu yardım çağrısı vagus sinirindeki bazı lifler vasıtasıyla alınıp beyne iletilmekte, bu arada beyin sapındaki ekranda kayıt altına alınıp, o andaki immün sistemin savaştığı gücü, enerji kaynakları, organların genel durumu ve vücudun ateşe dayanıklılık sınırları kontrol edilip, bir mücadele stratejisi ortaya konulmaktadır. Araştırmacılar deney safhasında farelerde bağışıklık tetikleyicilerine cevap olarak açılan ve grip enfeksiyonunu beyne bildiren beyin sapındaki faaliyeti belirleyip, hareket, açlık ve susuzlukta azalmaya sebep olan buradaki nöronları tespit etmiş durumdadırlar.²

Bu nöronların bir ilaçla aktive edilmesi, farelerin karnındaki iltihap moleküllerinin seviyesini azalttı. Bu nöronların deney gereği tahrip edile-

rek susturulması, kontrolsüz bir bağışıklık cevabına sebep oldu; iltihap moleküllerinin sayısı, fonksiyonel beyin sapı nöronlarına sahip farelerde gözlemlenen seviyelere kıyasla %300 arttı. New York'taki Columbia Üniversitesinden sinir bilimci olan çalışmanın ortak yazarı Charles Zuker, bu sinir hücrelerinin **“beyinde üretilen sinyallerin tetiklediği iltihap cevabının uygun seviyelerde tutulmasını sağlayan bir reostat”** görevi gördüğünü belirtmektedir.

Daha sonraki deneyler vagus sinirinde biri öncül iltihabî bağışıklık moleküllerine cevap veren, diğeri ise iltihap karşıtı moleküllere karşı duran iki ayrı nöron grubunu ortaya çıkardı. Bu akılsız ve şuursuz nöronların sinyalleri beyne iletilmesiyle, ortaya çıkan bağışıklık cevabının takip edilmesi mümkün olmaktadır. Aşırı bağışıklık tepkisi vererek kendini belli eden farelerde, iltihaplanma karşıtı koruyucu sinyalleri taşıyan

vagus sinirindeki nöronların deney dâhilinde isteyerek aktive edilmesiyle farelerin vücudundaki iltihaplanmaların azaldığı tespit edilmiştir.

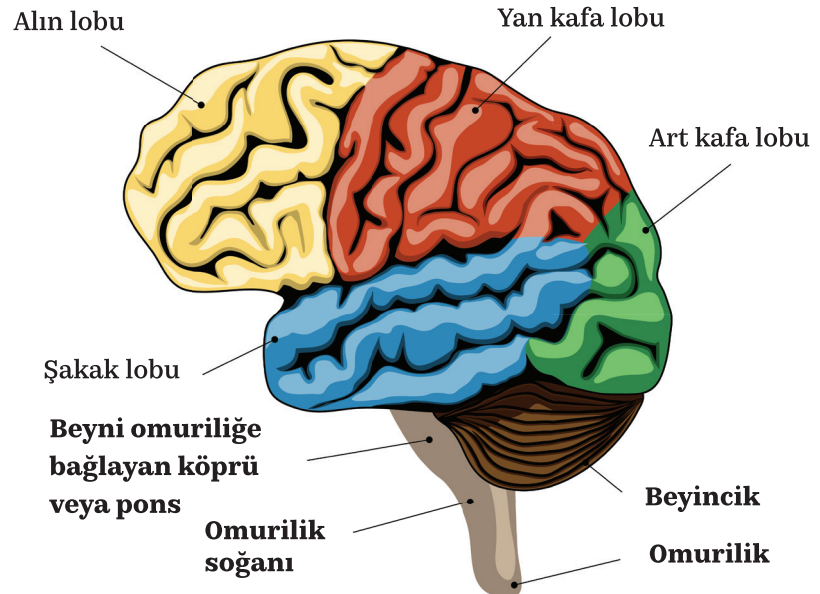
Otoimmün Cevap Belirtilerinin Azaltılması

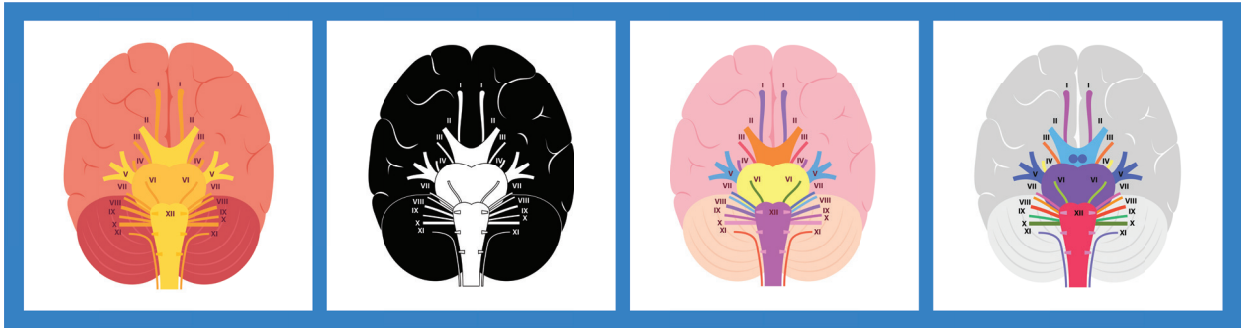
Araştırmanın yazarlarından Jin, yeni keşfedilen bu vücut-beyin arasındaki sinir ağını kontrol etmenin yollarını bulursak, otoimmün hastalıkları ve hatta SARS ve COVID enfeksiyonlarından sonra yıllarca devam edebilen zayıflatıcı bir sendrom olan “uzun COVID” gibi bağışıklık cevaplarını düzeltmeye yönelik adım atılabileceğini ifade etmektedir.

Otoimmün Hastalığın Genetik Kodunu Kırma

Yazarlardan birisi olan Zuker de vagus sinirini hedef alan tedavilerin multipl skleroz ve romatoid artrit gibi hastalıkları tedavi edebildiğine dair deliller bulunduğunu ve bu durumun, bağışıklık sinyallerini taşıyan

İNSAN BEYİNİ

Beynin alttan görünüşünde farklı renklendirilme metotlarıyla pons'un beyinden çıkan sinirlerin diğer bölümlerle münasebetlerini gösteren şematik çizimler.

vagus sinirindeki özel nöronları hedeflemenin işe yarayabileceğini öne sürmektedir.

Boston, Massachusetts'teki Harvard Tıp Fakültesinden sinir bilimci Stephen Liberles ise çalışmada belirlenen sinir ağının yanı sıra vücudun bağışıklık sinyallerini beyne ilettiği başka yolların da olabileceğini söylüyor. Ayrıca *"Beynin iltihabı düzenlemek için bağışıklık sistemine geri sinyaller gönderdiği mekanizmalar da hâlâ belirsizliğini korumaktadır."* derken, *"Biz sadece meselenin henüz en dış yüzeyinde birkaç çizgi görebiliyoruz, asıl mesele, beyin ve bağışıklık sisteminin nasıl birbiriyle haberleşme ve paslaşmalar yaptığının temellerini öğrenebilmektir."* diyerek bir mânâda hadisenin muhteşemliği karşısında acimizi itiraf etmektedir.

Şimdi burada çok önemli bir soru gündeme gelmektedir: Bağışıklık sisteminin zararlı bir tesire (mikrop, zehirli madde, aşırı soğuk veya sıcak, bitki polenleri, kimyevî maddeler vs.) karşı koymak için normal bir mücadele vermesi gerekirken neden aşırı iltihaplanma ile cevap verdiği ve bunun nasıl düzenleneceğini beynimiz nasıl biliyor? Daha zor bir soru: Vücuda giren zararlı maddî molekülleri, bilemediğimiz bir şekilde tanıyan immün sistem,

üzüntü, sıkıntı, sevinç, keder ve stres gibi tamamen madde dışı, manevî duyularımızın tesiriyle nasıl dengelerini bozuyor veya koruyor? İşte en kompleks soru budur! Bütün duygu ve düşünce dünyamızın her türlü faaliyeti beyinde işlenip yürütülürken kelimeler ve görüntülerle işlenmiş duyguların ortaya çıkardığı sevinç veya üzüntü nasıl oluyor da elektrik uyarıları veya kimyevî sinyaller hâlinde bütün bedende tesir icra edebiliyor. Ruhumuza, vicdanımıza kıscası manevî latifelerimize tesir eden düşünce dünyamızda şekillenen, yeis veya ümit, nasıl oluyor da immün sistemde iş gören hücrelerin salgıladığı sitokin ve benzeri moleküllerin işleyişine tesir ediyor?

Beyin sapındaki bir grup akılsız ve şuursuz atomlardan yapılmış nöron hücresinin beyin genel işleyişinin düzenlenmesinde önemli bir kontrol merkezi konumuna oturtularak, hastalıkların iyileşme veya kötüleşme süreçlerine nasıl tesir ettiği hakkında hiçbir doyurucu cevap verilememektedir. Ancak ümitsizliğin getirdiği streslerin immün sistemi çok yorduğu ve hatta iflas noktasına sürüklediği hemen hemen kesinleşmiş bir neticeye ulaşmıştır. Bu da

kanser hücrelerinin vücutta henüz bir tümör oluşumuna erişmeden yakalanıp imha edilmelerini engelleyen bir durumdur. Bu perspektifle bakıldığında, haksız şekilde zulme uğrayıp stres sebebiyle hapisanelerde ümitsizliğe düşen insanlardaki kanser vakalarının artışı üzerinde bazı sorular sorulabilir mi? Şayet net olarak ispatlanırsa ileride, sadece zulüm ve haksızlığın meydana getirdiği stresler yüzünden immün sistemleri baskılayarak kansere sebep olmanın suç sayılacağı günleri bile düşünemez miyiz? 🇹🇷

Kaynaklar

1. Jin, H., Li, M., Jeong, E., Castro-Martinez, F., Zuker, C. S. (2024): A body-brain circuit that regulates body inflammatory responses. Nature, Jun; 630 (8017) 695-703. Epub 2024 May 1.
2. Drew, L. (2023): How the brain senses a flu infection - and orders the body to rest. Scientists trace the neurons in the throat that detect signs of infection and relay this information to the brain. 8 March. Nature. Original Article: Bin, N.-R et al. Nature 615, 385. doi: <https://doi.org/10.1038/d41586-023-00675-0>

“Bir Elif Hikâyesi”, Hocaefendi’nin hicret çağrısına uyararak dünyanın dört bir yanında çiçek açan gönül insanların sessiz, derin ve mütevazı hikâyelerine küçük bir dokunuştur.

Bir Elif Hikâyesi

Bir Bahar Çiçeğinin Sessiz Duası

“Biz hizmetimizin ücreti olarak sizden şunu bekliyoruz ki, mazi kıt’asına geçmek için geldiğiniz vakit mezarımıza uğrayınız. Bahar hediyelerinden birkaç tanesini mezar taşımıza takınız, bizi çağırınız, mezarımızdan ‘Henîen leküm’ sadasını işiteceksiniz.” (Bediüzzaman Said Nursî)

Bazen bir hikâye, insanın içindeki bütün soğuk mevsimleri ısıtır. Elif’in hikâyesi de öyleydi...

Bir bahar sabahında, Güney Kore’nin dağ eteklerinde, hizmet gönüllülerinin bir okuma kampına giderken anlatıldı. Yol boyunca kalbime işleyen her cümlesiyle, insanın nasıl bir çağrıya icabetle yeniden doğabileceğini gördüm. Ve içimden hep aynı dua geçti:

“Rabbimize ne kadar hamd etsek az...”

Kavuşmanın Gözyaşları

Nihayet kavuşmuştu. Yıllardır içinde taşıdığı bir hasret, artık gözyaşlarına karışıyor-du.

Evlendikten sonraki on yıl boyunca neredeyse her gün aynı duayı etmiş, eşine yalvarmıştı:

“Ne olur, beni Hocaefendi’ye götür...”

O an sadece teşekkür etmek değil, içini dökmek, kendisini hakikate taşıyan o çağrının nasıl bir mucizeye dönüştüğünü anlatmak istiyordu. Peygamber Efendimiz’i (sallallâhu aleyhi ve sellem) nasıl tanıdığını, O’nun mübarek ismini her andığında Hocaefendi’nin adını da zikrettiğini söylemek istiyordu.

“Nasıl Müslüman olabilir-dim,” diyordu, “Eğer o, ‘Gidin, Nâm-ı Celîl-i Muhammedî’yi dünyanın dört bir yanında duyurun’ demeseydi?”

Dünya gözüyle hiç görmemişti onu. Ama şimdi, kabrinin başında duruyordu. Belki farkında değildi ama oraya getirilen o bahar çiçeklerinden biri de kendisiydi. O nur toprağında yatan zatın tebes-

sümünü, belki fark etmeden, kalbinin derinliklerinde hissetti.

Bir Oda, Bir Kader

Elif’in hikâyesi, bir üniversite yurdunda başlamıştı. Ateist bir anne babanın tek evladıydı.

Annesinin aksine, iki teyzesi dinlerine bağlı Katoliklerdi. Onunla yakından ilgilenir, hafta sonları kiliseye götürür, dinî eğitimini aksatmazlardı. Elif, gençlik yıllarında kilisede gönüllü olarak çocuklara rehberlik eder, onların eğitimleriyle ilgilenirdi. Üniversite için başka bir ülkeye giderken tek hayali, mezun olup ailesinin yanına dönmektir. Ta ki, Müslüman bir Türk kızla aynı odayı paylaşıp kadar. Oda arkadaşı sakindi. Ne baskı yapıyor ne konuşuyordu. Sadece vakti geldiğinde sessizce seccadesini seriyor, namazını kılıyor, ardından Kur’ân okuyordu. Elif’in dikkatini en çok çeken şey, onun yüzündeki huzurdu. Bir süre sonra o Kur’ân sesi, Elif’in kalbinde yankılanan bir melodiye dönüştü. Aylar sonra dayanamayıp sordu:

“Bu kitabı neden bu kadar çok okuyorsun?”

İşte o soru, bir ömrün yönünü değiştiren ilk adımdı.

“Çünkü Elif, tevhit çizgisi gibi bir harf: Baştan sona biri hatırlatan tek’ti.”

Elif Olmak

Zaman geçti, Elif İslamiyet’le tanıştı, imanla buluştu. Müslüman olduktan sonra aldığı ismi “Elif”ti. Önceki ismini söylemedi.

“Ben artık Elif oldum.” dedi.

“Çünkü Elif, tevhit çizgisi gibi bir harf: Baştan sona biri hatırlatan tek’ti.”

Üniversite bitince oda arkadaşları bir gün sordu:

“İstersen, hizmetten biriyle evlenmeni teklif edebilirim.”

Elif tereddüt etmeden kabul etti.

Çünkü onun için önemli olan, kimlik değil; o yolda yürüyen bir gönüldü. Fakat evleneceği kişi, idarecisinden en az sekiz yıl Ukrayna’da kalma şartıyla izin alabilmişti. Bu durumu ailesine nasıl anlatacaktı? Önce babasına açıldı. Babasının sözleri hâlâ kulaklarımda:

“Sen Kore’desin, eşin Türk. Çin’de tanıştığın bir abla vesilesiyle Ukrayna’da yaşayan biriyle evleniyorsun. Bu kadar şeyin bir araya gelmesi tesadüf olamaz. Her ne kadar inanmasam da bu işte bir ilahî irade var. Bu, Yaratan’ın işi olmalı.”

Annesi başta zorlandı ama sonunda razı oldu.

Ancak bu, Elif için yeni bir imtihanın başlangıcıydı.

Hicretin Sessiz Kahramanları

Nişanlısıyla kavuşması uzun sürdü. Sonra savaşlar başladı, planlar değişti. Rusya-Ukrayna savaşı patlak verince yolları Türkiye’ye düştü. Fakat orada da baskılar artıyordu. Elif bir yandan hizmeti yakından tanıyor, Türkçesini geliştiriyor, okuyor ve yetiştiriyordu; diğer yandan her an kapıya dayanabilecek bir baskının endişesiyle sabahlıyordu. Ve bir gün, mecburî bir istikametle yeniden yola çıkmak zorunda kaldılar. Elif,

Hocaefendi’nin hicret çağrısını sadece bir göç gibi değil, bir emanet gibi görmek lazım. Her yerde O’nun çağrısını takip edenlere ihtiyaç var.

o dönemi anlatırken sadece şunu dedi:

“Yaşadığımız bütün zorluklara rağmen, ikimiz de aynı heyecanla, aynı inançla hizmet çizgisinde yürüdük.”

Bir Bahar Çiçeği

Ayrılırken bana dönüp şöyle dedi:

“Benim gibi milyonlarca insan bu hakikati bekliyor. Hocaefendi’nin hicret çağrısını sadece bir göç gibi değil, bir emanet gibi görmek lazım. Her yerde O’nun çağrısını takip edenlere ihtiyaç var. Aynı yurttaki kaldığım o Türk arkadaşı gibi, hizmet ve hicret niyetiyle dünyaya dağılan insanlara dünya muhtaç. Ne olur, gittiğin her yerde bunu anlat.”

Elif’in hikâyesi yalnızca bir insanın değil, bir baharın hikâyesi. O, Üstad’ın duası, Hocaefendi’nin çağrısı ve Resûlullah’ın davası arasında yankılanan o büyük yürüyüşün sessiz ama diri bir nefesi.

Belki o an farkında değildi; ama rüzgârın taşıdığı o sessiz nida, sanki ona şöyle diyordu:

“Sen de o baharın bir çiçeğisin.”

Kutlu olun, ne mutlu size! Dünya hâlâ o bahar çiçeklerini bekliyor. Ve her bir Elif, bu baharın müjdecisidir.

İçten Çürümüş Başaklar

Ekin hastalıkları öyle sinsidir ki bünyesi müsait fertlerin içinde yıllarca birer nüve hâlinde uygun zamanda ortaya çıkacağı günü beklerler. Bir taraftan da içten içe daneyi kemirir ve iş göremez hâle getirirler. Bunun çaresi de danelerin hasat sonrası ve ekim öncesi yazın sıcak günlerinde temiz suyla yıkanıp üstlerindeki kir ve pastan arınmalarından geçer.

Rençberlik çetin bir uğraştır. Ekin ekilecek yerin gübresi, sürümü, tırmığı, biçimi, sulanması derken işin ardı arkası kesilmez. Bir de üstüne binbir çeşit marazla mücadele edilmesi icap

eder. Bunlardan biri pas illetidir. Ekin-ciler onu çok iyi bilir. Anadolu'da halk arasında *karadolu* tabir edilen bir ekin hastalığıdır. Karaya çalan renginden dolayı *karadon* veya *kara pas* da denilmektedir.

Kara pas vurmuş ekin sapları; sık ekimli, rutubetçe bol ve çok yağmurdan sonra üst üste yıkılmış başaklarda daha çok olur. Yani ekseriyetle olması gerekenden fazla su ve gübreyle beslenen ve birbirine çok yakın olanlar arasında görülür. Bu hasada çok zarar veren parazit hastalığı gizlice bünyeye girer. Bünyedeki yanlışıklar, yapraklarda kendini iyice gösterene kadar diğer sağlam başaklardan ayırt etmek neredeyse pek mümkün değildir. Başakları içten içe çürüten mantarlar tozarana kadar varlıkları anlaşılmaz. Hastalık önce başakların yanlarındaki diğer otlarda görülür, ardından ekinlere ulaşır. Bu illet, başakların ortaya çıkmaya başladığı dönemlerde kendini gösterir. Ekinler uygun nem ve sıcaklıklarda bu hastalığa yakalanır, nefes almakta zorlanmaya ve canlılıklarını kaybetmeye başlarlar. Ekin fertlerindeki bu hastalıkla zamanında mücadele edilmezse etrafındakileri de kendine benzetir ve bu yanlışıklık günün sonunda kolaylıkla mücadele edilemez hâle gelir.

Kışın zorlu günlerinde bir nüve şeklinde bekleyen hastalık tohumları, önce ekinlerin yakınlarında kendilerini saplara taşıyacak misafirhanelerine ulaşırlar. Ardından da uygun forma girince buğday ile arpa gibi komşu ve arkadaşlarına sağdan soldan, havadan sudan erişirler. Vardıklarında başakların üstünde son bir kez daha çiftleşir ve ekinin kellesine nüfuz ederler. Bu dönemde ekin sahibinin, kontrolü elden bırakma-

ması ve erkenden hastalığa çareler üretmesi gerekir. Geç kalırsa gözetimindeki fertleri kaybeder. Çünkü ekin fertleri bu renkli misafire karşı kendi iradeleriyle karşı koyamazlar. Çaresi bu hastalığa karşı iradesi kuvvetli bir toplum meydana getirmektir. Benzer şekilde ekin toplumunun *sarı pasa* ve *kahverengi pasa* karşı da iradeleri pek zayıftır. *Kahverengi pasta* nemin çok önemi yoktur ama yine uygun sıcaklıklar ister. Çeşitli isimleri olan *sürme marazı* da öyledir. Bu hastalıklardan en fazla gelişmekte olan genç toy başakçıklar etkilenir.

Ekine karadon girdiğine dair belli emareler vardır. Sağlıklı olanlara kıyasen yanlışı bulaşmış başaklar genellikle koyu yeşil renklidir ve daha uzun süre yeşil kalırlar. Daha iri dururlar. Çoğunlukla çatal çatal olurlar. Daha gösterişlidirler. Sağlam olanlara göre daha alımlıdırlar. Ayrıca hastalıklı başaklar, daneleri yani sineleri boş olduğundan sağlamlarına göre daha hafif olur ve dik dururlar. Hasarsız başakların boyunları bükük olur. Dışarıdan bakıldığında kimin yanlışı açık olduğu pek belli olmaz. Ekindeki zarar görmemiş başakları bu illet-

Hububat gibi dünya tarlasındaki insanın da böyle başta göze hoş gelen yanlışlara düşme ihtimali hep vardır. Farkındayken veya değilken ara ara habbelerin yunduğu gibi pişmanlık kurnalarıyla paklanmayı unutmaması icap etmez mi?

ten kurtarmak için çiftçinin ara sıra bu tür gösterişli, dik duran, önde görünen, çatal çatal sümbüller açan daneleri çeşitli imtihanlardan geçirmesi gerekir. Bunun için gruptan bazılarının başaklarını parmaklarıyla bastırıp yoklaması icap eder. Bu ekin fertleri diğerlerine göre daha kılçıklı yani süslüdürler, daha güzel giyinirler, daha bakımlı görünürler. Eğer zamanında bazılarının yaprakları veya başları yoklanıp hastalık erkenden teşhis edilmezse toplumun çoğuna bu illetler yayılır ve ekin hasat değil haşat olur. Hasat zamanı yani onlardan verim alınma dönemi gelip çatınca bu içi kara dolu ekin fertleri birden içlerindeki çürümüş balık kokusuna benzer toz şeklindeki kara kötülüğü etrafa yayıverirler. Etraflarındaki herkesin kendileri gibi çürük olmalarını isterler sanki.

Bu marazdan âzâde kalmanın reçetesi yok mudur? Tabii ki vardır. Tohum dayanıklı seçilir, çiftçi de uyanık olur, zamanında ilacını zerkerderse ekin toplumu bu sinsi hastalıklardan korunmuş olur. Tohum iyi olmazsa ergen fertler açık rastık hastalığına yakalanırlar. Bu ergen fertler, başta kendileri marazlıyken istemeyerek de olsa rüzgâr ve yağmurla marazı başkalarına da yayarlar. Tabii bu arada kendilerinde ufak tefek karakter bozuklukları da görülmeye başlar. Başkalarından farklı değilken hayatlarının gayesine ters biçimde içlerindeki hastalıkların parlak renklerine bürünürler.

Bu hastalığa düşer kalmış fertlerin sağlıklı olanlardan ayrılması için hepsinin bir tövbe ırmağından veya kurnasından geçmesi gerekir. Ekin hastalıkları öyle sinsidir ki

bünyesi müsait fertlerin içinde yıllarca birer nüve hâlinde uygun zamanda ortaya çıkacağı günü beklerler. Bir taraftan da içten içe daneyi kemirir ve iş göremez hâle getirirler. Bunun çaresi de danelerin hasat sonrası ve ekim öncesi yazın sıcak günlerinde temiz suyla yıkanıp üstlerindeki kir ve pastan arınmalarından geçer.

Karadolu gibi marazlar ne kadar sinsi olsa da biraz dikkatle kolaylıkla alt olurlar. Feleğin eleğinden geçenele sirayet etmeleri zordur bunların. Hububat gibi dünya tarlasındaki insanın da böyle başta göze hoş gelen yanlışlara düşme ihtimali hep vardır. Farkındayken veya değilken ara ara habbelerin yunduğu gibi pişmanlık kurnalarıyla paklanmayı unutmaması icap etmez mi?

Günaha

Hayat Hakkı Tanımama

İman fidanı amel suyu ile beslenmezse kurur. İman, müminin Allah ile bağıdır. Bu bağ salih amellerle daha kuvvetli hâle gelir. Salih amel bir insanı gelecekte yaşayacağı muhtemel imtihanlardan da korur.

Farsça bir terim olan *günah* kavramı, İslamî literatürde farklı şekillerde ifade edilse de “*dinen işlenmesi caiz olmayan ve doğası gereği hoş karşılanmayan eylemler*” tanıımı genel kabul görmüştür.

Günahlar, niteliklerine göre büyük ve küçük günahlar olmak üzere iki kategoriye ayrılır. Şirk, yalan, faiz, zina, uyuşturucu kullanımı ve aldatma gibi eylemler büyük günahlar arasında yer alırken, bunlardan daha hafif olan pek çok yanlış tutum ve davranışlar da küçük günahlar kategorisinde yer almaktadır.

İslam âlimleri, şu hadis-i şerifi esas alarak küçük günahların sürekli olarak işlenmesinin zamanla büyük günahlara dönüşebileceğini belirtmişlerdir: “Hiçbir büyük günah, tövbe ve istiğfar edilmediği takdirde, büyük kalmaz. Ve hiçbir küçük günah da ısrar edildiği takdirde, küçük kalmaz/büyür.”²

Bediüzzaman Hazretleri, günahın insanı küfre götürebileceği tespitini yapar. “Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah, istiğfarla çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırıyor...”³

Günah: Fıtratla Zıtlaşma

Günah, Kur’ân-ı Kerim’de ism, zenb, vizr, cünâh, hûb, isyân, hıyânet, cürm, hatîe, seyyie gibi farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Bu kavramların ifade ettikleri anlam yelpazesine bakıldığında günahı “beşerî arzusunun ilahî arzuya uymayı reddetmesi” veya “Yaratıcı ile ittifakın bozulması” şeklinde de tarif etmek mümkündür.⁴ Mesela Arapçada “zenb” kelimesiyle, kuyruk mânâsına gelen “zeneb” aynı kökten türetilmiş iki kelimedir. Kelimelerin taşıdığı mânâ perspektifinde şu tespit yapılabilir: Günah, insan fıtratına ters, tabiatına aykırı olan ona takılmış kuyruk gibidir.

Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi, günahı bir iç çöküntü, terslik ve fıtratla zıtlaşma olarak izah eder ve günahın farklı yönlerine şu şekilde dikkat çeker: “Günah iradenin yüzüne atılmış bir tükürük ve ruha içirilmiş bir zakkumdur ki insana bahşedilen bilumum istidat ve yüce

duyguları söndüren bir fırtına ve kalbî hayatı çepeçevre saran zehirli bir dumandır. Bu fırtınaya maruz kalan kurur; bu zehirli havayı teneffüs eden de ölür...”⁵ Günaha karşı umursamazlık ise en büyük günah-tır...”⁶

Mümin Kalbine Günahın Etkisi

Günahın ruhta ve kalbteki etkisi şahısların dinî yaşantıdaki hassasiyetleri açısından farklılık gösterir. Ahlakî değerlere göre yaşamaya gayret eden bir mümin için günah, ruhsal dengesini derinden etkileyecek kadar ağır bir yük olup; dikkatli yaşamaya özen göstermeyen ruhlarda ise günaha girme, bulaşma çok önemli görülmeyebilir.

Peygamber Efendimiz’in (sallallahu aleyhi ve sellem) şu hadisi bu durumu açıklar mahiyettedir: “Mümin günahını, üzerine her an düşebilecek bir

dağın dibinde oturan biri gibi görür; dağın üstüne yıkılmasından korkar. Fâcir ise, günahı burnunun üzerinden geçen bir sinek gibi hafif görür.”⁷ Bu iki farklı davranış faillerini günaha karşı tedbir alma ve tövbeye götürmesi açısından da önemlidir. Bir mümin kendini böyle bir tehlike altında gördüğünden daha o günah kapısını çalmadan gerekli tedbirleri alır; olur da düşer sürçerse derhâl kendisini affedecek Rabbinin kapısına iltica eder. Günahı ve etkilerini küçümseyen facir ise her günahta manevî atmosferden biraz daha uzaklaşır hatta zamanla amelindeki bu eksiklik itikadını kemiren bir manevî musibete inkılap eder.

Konuyla alâkalı Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin şu yaklaşımı da hatırlanmaya değerdir: “Utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının görmesinden çok

utanır. O zaman, kendisini gören meleklerin ve ruhanî varlıkların vücudu günah işleyen kimseye çok ağır gelir. Utanmaktan dolayı, o söz ya da eylemin günah olmadığını iddia etmeye başlar. İşlediği günahlarını gören meleklerin varlığını inkâr etmek ister. Hattâ utanmanın şiddetinden, âhiret gününün gelmeyeceğini temenni eder. Şayet hesap gününü inkâr eden küçük bir vehim bulursa, ona sıkı sıkıya sarılır ve o vehmi kocaman bir delil sayar. Küçük bir işaret ile melekleri inkâr etmek arzu eder.”⁸

Mümince bir tavır ve Allah’ın (celle celâluhu) rahmetinin genişliğinin bilinmesi günahın esas hedefi olan kalbe yönelip imana zarar vermesinin önünde sedd-i zerâi vazifesi görebilir. Şu âyet günah işleyen ama pişman olup tövbe kapısına koşan mümin için müjde mahiyetindedir:

“De ki: Allah şöyle buyuruyor: “Ey nefislerine uyup da sınırlarımı aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz, Allah bütün günahları bağışlar, şüphe yok ki O, çok bağışlayan ve çok acıyandır.” (Zümer, 39/53) Rahmet Peygamberi Efendimiz (salallâhu aleyhi ve sellem) ise her cuma hutbede okunan şu hadis-i şerifi ile günah zehrinin panzehrinin ifade eder: “Günahına tövbe eden, onu hiç işlememiş gibidir.”⁹

Kalbin Musibeti

Kalb; akıl, marifet, ilim, niyet, iman, hikmet ve kurbet gibi insan için çok hayatî hususların kalesi mesabesindedir. Kalb ayakta ise bu duygular da hayatta sayılır; o, yıkılmış

veya bir kısım mühlikâtla sarsıksa bu latifelerin hayatîyetinden, devam ve temadısından bahsetmek de oldukça zordur.¹⁰

Nebiyy-i Muhterem (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu konuda şöyle buyurur: “Helal bellidir, haram da bellidir; ikisi arasında pek çok insanın farkına varamadığı şüpheli şeyler bulunmaktadır. Bu şüpheli şeylerden sakınan dinini de ırzını da korumuş olur; her an yasak bölgeye girmek üzere olan çobanın koyunları gibi kişi, her an bu şüpheli şeyleri işleyebilir. Beni iyi dinleyiniz! Her kralın bir koruluğu vardır, Allah’ın

yeryüzündeki koruluğu haram kıldıklarıdır. Beni iyi dinleyiniz! Vücutta bir et parçası vardır, o ıslah olduğunda bütün vücut ıslah olur, bozulduğunda bütün vücut bozulur; dikkat edin, o et parçası kalbtir.”¹¹ Bu hadise göre kalbin selameti, maddî-manevî hayatın selametidir. Kalbin kirlenmesi ile günahın sıkı ilişkisi vardır. Bu sebeple kalbi günahlardan uzak tutmaya gayret edip onu tertemiz tutmak, latifeleri öldürmemek esas olmalıdır.

Günahlara Hayat Hakkı Tanımama Adına Yapılabilecekler

Tövbe Kapısından Ayrılmamak: İnsan var gücüyle günahlardan uzaklaşmaya gayret etmelidir. İmtihanlar arenasında yaşayan insan kulluk vazifesini yerine getirirken düşmeler sürçmeler yaşayabilir. İşte bu durumlarda Rabbinin engin rahmetine iltica ederek tövbe kurnalarında yıkanırsa günahın ömrünü kısaltmış ve kısır bir daireden kurtularak başka günahların ağına düşmemiş olur. Kur’ân’da tevbe “nasûh tövbe” olarak tanımlanır. İnsan, tövbeyle o ızdırap verici psikolojiden kurtulup iç huzura kavuştuğu gibi, bu tavrıyla Rabbinin de memnun eder. Efendimiz “günahından tövbe eden, hiç günah işlememiş gibi olur” buyurmuştur.¹²

İnsanın Zaaflarının Farkında Olması: İnsan, ruh ve bedenden müteşekkil bir varlıktır; güçlü ve zayıf yönlerini tanıması, başarıyı elde etmenin yanı sıra dünya ve âhiret saadetine de temel şartını teşkil etmektedir. Bu sebeple insanın fitratındaki boşlukla-

rın farkında olması, onu günahlar konusunda da koruyacak böylece gündelik hayatta daha dikkatli bir ömür sürülecektir.

Manevî Donanım ve Metafizik Gerilim: Maneviyat, kalb ve ruhun derece-i hayatında bir hayat sürdürme gayreti mümin ile günahlar arasına kazılmış hendek gibidir. Maneviyat günümüzün pek çok sorununa çözümler sunacak sihirli bir kelimedir. Özellikle günümüz dünyasında inanmış insanları meşgul eden problemlerin önemli bir bölümü, maneviyatsızlıkta yatmaktadır. Günah konusunda da manevî hayatına dikkat etmeyen, metafizik gerilimi kıvamında olmayan kimse-

lerin günaha ve hataya daha meyilli oldukları veya olacakları aşikârdır.

Cemaatten Ayrılmama, Hayırhah Arkadaşlar Edinme: Birlikte olmak kişiyi korur, muhafaza eder. Nitekim bu konuda bazı âyet ve hadislerde birlikte hareket etmenin ilahî inayete vesile olacağı ifade edilir. Bu açıdan bulunduğumuz yerlerde aynı duygu ve düşüncedeki kardeşlerimizle bir arada olmak, onlarla hasbihâl etmek, maneviyatımız adına yapılan programları düzenli takip etmek günahlarla mücadele adına kuvve-i maneviyemizi takviye eder. Özellikle her şeyden ve herkesten uzak durmayı tercih eden kimseler, bu şekilde

kalmaya devam ettikçe bazı günahlar dahi o kimselere normal gelmeye başlayabilir. Hatta var olan manevî birikim bu uzak durmayla iyice kaybedilebilir. Farklı bir yazının konusu olmakla birlikte Habeşistan'a hicret eden Ubeydullah bin Cahş'ın arkadaşlarından ayrılması, salih bir topluluktan uzak kalması neticesinde dinden uzaklaşmasına bu zaviyeden bakılabilir.

Salih Amel ile Beslenmek: İman fidanı amel suyu ile beslenmezse kurur. İman, müminin Allah ile bağıdır. Bu bağ salih amellerle daha kuvvetli hâle gelir. Salih amel bir insanı gelecekte yaşayacağı muhtemel imtihanlardan da korur. Nitekim Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) fitne dönemleri ortaya çıkmadan salih amelleri işlemekte acele ediniz buyurmaktadır. Gelecekte insan maddî-manevî imtihanlardan bugün yaptığı ibadetler ve amelleri sayesinde kurtulabilir. Onun için günahlara hayat hakkı tanıma-

ma noktasında, salih amelle beslenme çok çok önemlidir. Burada kastedilen tabîî ki, ibadet eden, asla imtihan olmaz demek değildir. İmtihan her durumda söz konusudur. Ancak inanmış kimseler Allah'a olan yakınlıkları ve güzel amelleri vesilesiyle bu imtihanların üstesinden daha rahat gelebilirler.

Ezcümle günah, insan olmanın tabîî sonucudur. İnsan istidatları itibarıyla melekleri geride bırakabilecek bir donanımda; kötü amelleri cihetiyle şeytanlardan aşağı düşecek mahiyettedir. Hata, kusur, günah insan için vardır. Kaybetme kuşağında kazananlardan olmak için insan, tövbe ikliminden ayrılmadan düşer düşmez hemen kalkıp doğrulmasını bilmeli, mücadeleyi ümitsizliğe düşmeden sürdürmelidir.

Efendimizin (sallallâhu aleyhi ve sellem) kulluk yolculuğunda kılavuz olacak şu nebevî beyanıyla bitirelim:

“Nerede ve nasıl olursan ol, Allah'tan kork. Kötülük işler-

*sen, hemen arkasından iyilik yap ki o kötülüğü silip süpürsün.”*¹³

Dipnotlar

1. Cürcânî, Seyyid Şerîf Ali b. Muhammed, Kitâbü't-Ta'rîfât, Byy., ts., s. 9, 107, 151; ayrıca krş. Ankebût, 29/38; krş. En'âm, 6/43; Nahl, 16/63.
2. Kenzü'l-Ummâl; h. no: 10230.
3. Nursî, B. S., *Lem'alar*, 2. Lem'a, Süreyya Yayınları.
4. Kılıç, S., Kur'ân'da Günah Kavramı, s. 27-34.
5. Gülen, M. F., *Çağ ve Nesil*, <https://fgulen.com/tr/eserleri/cag-ve-nesil/gunah>, erişim tarihi: 30.12.2025.
6. Gülen, M. F., *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, Süreyya Yayınları.
7. Buhârî, *Daavât*, 4; Tirmizî, *Kıyâme*, 49; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I/383.
8. Nursî, B. S., *Lem'alar*, Yayınları.
9. İbn Mâce, h. no: 4250.
10. <https://fgulen.com/tr/eserleri/kalbin-zumrut-tepelere/> kalb, erişim tarihi: 30.12.2025.
11. Buhârî, *İman*, 39.
12. İbn Mâce, *Zühd*, 30.
13. Tirmizî, *Birr*, 55.

QUANTUM
COMPUTING

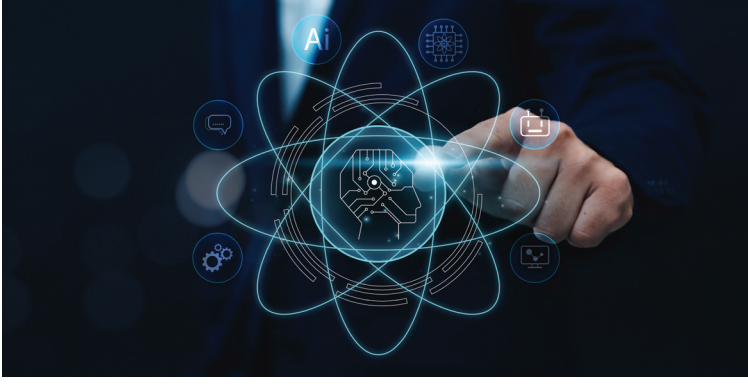
Kuantum Bilgisayarları

Kuantum âleminde inkârâ yer yoktur. Kuantum dünyası bütün ihtimalleri içine aldığından, en kötü ihtimal ile zayıf mümkün vardır. Kuantum anlayışı bütün bilinen yönleriyle idrak edilirse, dar ufuklu madde dünyası aşılarak mümkün olamayacağı düşünülen pek çok şey mümkün olur ve başta Miraç olmak üzere Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bütün mucizeleri kabul edilir.

“Eğer Kuantum Mekaniği seni derinden sarsmadıysa, sen henüz onu anlamadın demektir.” Niels Bohr

Bilgisayarların hafızası **bit**lerden oluşmaktadır. Bir mikro-kondansatörün dolu veya boş olma durumu verilerin hafızada tutulmasını sağlamaktadır. Bir kondansatörün boş olması 0 (sıfır) durumunu, dolu olması 1 durumunu temsil eder. Önceleri bir bit başına bir kondansatör ve transistör görev yaparken, şimdilerde tek blokta 15 kademeli yapıda kondansatörler üretilmiştir. Kondansatörün yarı iletken tabakaları 45-60 atom kalınlığına kadar indirgenmiştir. Bu aynı birimde 16 kat daha fazla bit kapasitesine sahip olabildiği anlamına gelmektedir. Diğer taraftan chip-set ve bellek ile çalışan cihazların daha da küçülerek mikron boyutlarına kadar ulaşabileceğini göstermektedir. Fakat devre elemanlarının elektrik akımına karşı dirençleri ve sızıntı akımı, hafıza sistemlerinin sonunu getirmiştir; bu durum en büyük çip üreticisi “Silikon Vadisi”nin sonu demektir.

Kompakt diskler metalden daire şeklinde manyetik atom gruplarının meydana getirdiği domainlerden (bölgelerden) oluşur. 120 nanometre kalınlığındaki disk, kobalt, tantal ve magnezyum gibi ferromanyetik metal karışımından yapılmış olup

gümüş metali ile kaplıdır. Söz konusu atomlar bir magnetik kafa ile kolaylıkla yönlendirilir, diski oluşturan atomların yönü aşağıya bakıyorsa 0 yukarı bakıyorsa 1 durumunu temsil eder. Bilginin okunması bir magnetik kafa, işlemci ve RAM yardımı ile mümkün olur. İhtiyaç duyulan veri hafızaya kaydedilip burada tutulur. Hafızanın bu özelliği *“Hüve’l-Evvelü ve’l-Â-hiru ve’z-Zâhiru ve’l-Bâtın”* âyetine uygun olarak her iş ve amelimizin kaydolarak bir dosyada saklanacağını, *“Ve ize’s-suhufu nuşirat”* âyetinin bildirdiği gibi de sayfa sayfa açılarak tekrar okunacağını teknolojinin açtığı yaklaşımla akla yakınlaştırıyoruz. Ve hatta bu şekilde yarattığı hiçbir varlığı başıboş bırakmayan Zât-ı vâcibü’l-vücûd’un, insanın fiil ve eylemlerini karşılıksız bırakmayarak hesap sormak için Hafîz ismiyle kaydettireceğine şahit oluruz.²

Kuantum Mekanîğinden Kuantum Bilgisayara

Fizik profesörü Michio Kaku, mekanik bilgisayarların yerini dijital bilgisayarların aldığını, dijital bilgisayarların yerini ise kuantum bilgisayarların

alacağını söylemektedir. Kaku, kuantum fiziğinin kurucularından Richard Feynman’ın kâinatın işleyişinin kuantum mekaniği olduğunu söylemesinden hareketle yeni teknolojik devrimi, kuantum bilgisayarların gerçekleştireceğini vurgulamaktadır.³

Bilim insanları atom altı parçacıklardan atom ve elektronlar gibi klasik bir şekilde faydalanmayı değil, bilakis bu zerrelere göstermiş oldukları kuantum mekanik davranışlardan istifade ederek kuantum bilgisayarı inşa etmektedirler. Bir zamanlar, maddenin en küçük parçası olarak bölünmeyen bir atomdan bahsederken, şimdiye kadar atom altı 300 parçacık keşfi yapılmış ve bunlara her geçen gün yenileri eklenmektedir.⁴

Tabiatla bitki ve hayvan hücre sistemleri ile fotosentez sistemleri kuantum prensibiyle çalıştığı gibi burnumuzun koku alma prensibi kuantum mekaniği dâhilinde bir hâdise olarak cereyan eder. Peki nedir kuantum ve prensipleri? Kuant (*Quant*) parçacık, kesintili olan yapı anlamındadır. Kuantlı yapıların incelenmesine ve hareket tarzının matematik denklem-

lerle ifade edilmesine, kuantum mekaniği denmiştir. Kuantum mekaniğinin kendine has matematiği ve anlayışı vardır. Bu kuantum durumlarını sıradan düz mantıkla anlamak mümkün olmadığı gibi Öklit geometrisi ile boyutlarını anlamak da mümkün değildir. Her şeyden önce kuantum mekaniği, ihtimaliyat ve istatistiklere yer verir. Kuantum âleminde inkâra yer yoktur. Kuantum dünyası bütün ihtimalleri içine aldığından, en kötü ihtimal ile zayıf mümkün vardır. Kuantum anlayışı bütün bilinen yönleriyle idrak edilirse, dar ufuklu maddede dünyası aşılabilir mümkün olmayacağı düşünülen pek çok şey mümkün olur ve başta Miraç olmak üzere Peygamber Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bütün mucizeleri kabul edilir.⁵

Bilim insanları kuantum parçacık hareketlerini bu bilgisayar yardımıyla atom altı parçacıkların sofistike davranışlarını ölçüp anlaşılır verilere dönüştürerek insanlığın problemlerine çözüm arayışı içindedir. Mesela, kanser hücreleri eşsiz DNA varyantları (çeşitliliği) ile varlığını sürdürür. Bu noktada zararlı hücrenin durumunu en yüksek ihtimalleri hesaba katarak simüle edebilen kuantum bilgisayar karmaşık tedavilerin alternatif yolları arasında en verimli olanı bulabilecek demektir. Bilim insanlarının hayalini süsleyen süper iletkenliğin çözümü kuantum mekaniği ile olacaktır. Süper iletkenlik elektrikli cihazların elektrik akımına direnç göstermemesi demektir. Bu

durum cihazlarda enerji kaybı olmayacağından, bir şarj ile telefonunuzun 1 ay idare edeceği anlamına gelir. Bunun dışında nanoteknoloji alanında kuantum bilgisayarın gerçekleştireceği simülasyonla on yılları bulan nano-robot, nano-malzeme üretimi kısa sürede gerçekleşecektir. Tarımda ilaçlamaya ve gübreye ihtiyaç bırakmayan, aynı zamanda kötü bir özelliği de olmayan melez tohumlar oluşturularak verim katlanacaktır. Nitekim bu konuda da Efendimiz'in (salâllâhu aleyhi ve sellem) geleceğe dair hadislerinde "süte bereket verileceği, bir koyunun veya devenin sütünden yüzlerce insanın içebileceği kadar bolluk olacağı, bir buğday tanesinden bir ekmek yapılabilmesi, bir nar meyvesinin, kabuğunda insanların gölgelenebileceği kadar büyük üretilebileceğine" dair beşaretler verilmiştir.^{6,7}

Hastalık sebebi olan virüs ve bakterilerin gen çeşitliliği kuantum simülasyonları ile çok kısa sürede çözümlenip, sebep olabileceği hastalıklar önlenabilir, bakterilerden daha çok istifade yolu açılıp biyo-enerji, tabii ilaç, gıda vs. alanında önemli adımlar atılabilir. En iyi katalizör simülasyonu geliştirilip karbon salınımı azaltılabilir. Serumlar, en zararsız aşılar, en hassas kalp ve beyin ameliyatları kolayca gerçekleştirilebilir. Çözülemez krypto veriler üretilerek savunma, bankacılık, haberleşme endüstrisinde kullanılabilir.^{8,9}

İnternet ağlarındaki bilgi, internet protokolleriyle önce

parçalanarak paketlere bölünür ve ağda paketler hâlinde dolaşır. 1976 yılından beri bu paketler internet ortamında TLS, HTTPS, RSA, SSL gibi güvenlik protokolleri ile korunmaktadır. Bu protokoller sayıların asal çarpanlarına ayırma prensibi ile korunur ve ağ işlemleri belirli sayıda sabit değişken ihtiva eden ve sabit ve sonlu sayıdan oluşan (polinomlar) sayılar ile kontrol edilir. Bu paketlerin bozulma ve üçüncü şahıslar tarafından ele geçirilmesi çok zor değildir. Kuantum ağlarında ise kriptolama, kuantum kuralları ile olur. Bu kural da şu şekildedir; eğer bir kuantum paketini açarsanız onu bozar ve ne olduğunu anlayamazsınız. Bu durum kuantum mekaniğinde *Heisenberg-Schrödinger prensibi* olarak da bilinir. Dolayısıyla internet ağlarında kuantum

kriptolama çok üst seviyede güvenlik sağlar. Her bir parçacık, elektronlarda olduğu gibi kuantumlu (spinli = fırl) yapıya sahiptir; teknik olarak parçacıkların sahip olduğu kuantum-dalga hareketinin özelliklerinden istifade edilir. Normal bilgisayar için bir anda yalnızca bir durum söz konusudur, yani 0'dır veya 1'dir. Fakat kuantum bilgisayar 1 ve 0 arasında bir şeyin hiç olmaması ile tam olarak olması arasındaki bütün ihtimalleri içine alır. Bu duruma gerçek (reel) uzaydaki durumlar karşılık geldiği gibi sanal (irrasyonel) uzayın durumları ve alt uzayların durumları da bu parçacığın hareketi dâhilindedir. Süperpozisyon, bir durumu *evet* veya *hayır* değil, yüzde üzerinden bir durumu 40%, ikinci durumu da 60% ihtimal olarak aynı anda verme du-

rumudur. Kuantum bilgisayarlar da bu sonuçlar Kubitler (Qubit, Kuantumbit) ile elde edilir. **Dolaşıklık** ise en az iki Qubit'in muhtemel olması durumu demektir. Bu durumda aynı pozisyonla ilgili Qubit'in biri 20-80% muhtemel durumunda iken, diğer Qubit 10-90% ihtimalinde ve diğer bitler sırası ile farklı ihtimaller pozisyonunda olacaktır. Ne kadar Qubit varsa ölçülen sistemin karmaşıklık kapasitesi bu dolaşıklık çözümü ile açıklığa kavuşacaktır. Bu veri bir merkezî işlemcide değerlendirilip kesine en yakın sonuç elde edilecektir. Şimdilerde yapay zekânın bile algoritma yapısı düşünüldüğünde kuantum bilgisayarın algoritmasının akıl almaz bir teknoloji olacağı anlaşılabacaktır.

Kuantum araştırmalarında maddenin dalga özelli-

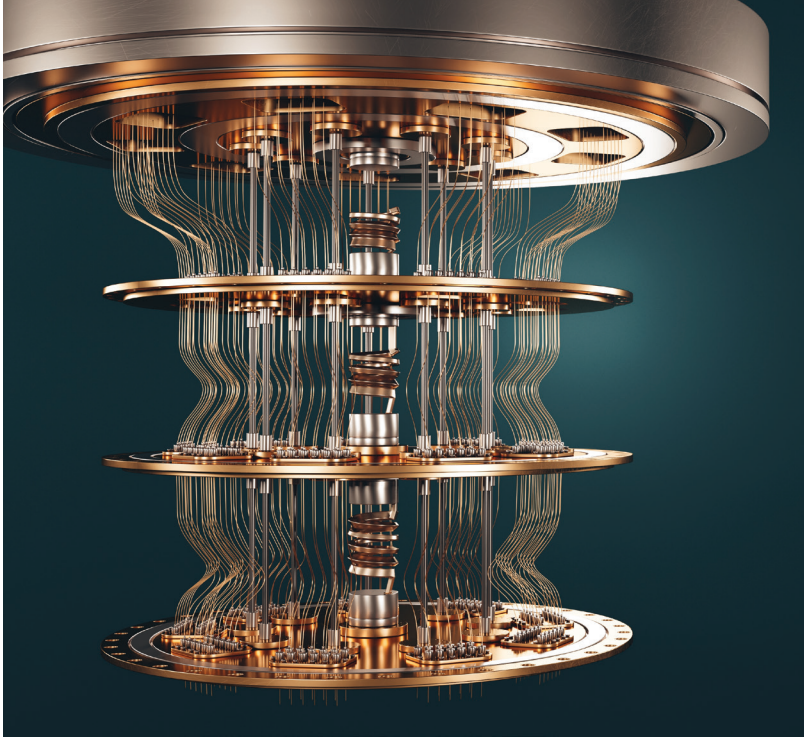
ğinden, bu dalgaların girişim denen süperpozisyonundan yararlanılır. **Girişim** denen olay, aynı anda suya iki taş birlikte attığımızda aynı anda oluşan daire şeklindeki dalgaların birbirini içine girip yeni bir desen oluşturmasıdır. Bu yeni girişim deseni 1. ve 2. taşın durumunun birlikte değerlendirildiği bir bilgiyi kapsar. Hangi taş daha büyük, hangisi önce, hangisi sonra atıldı gibi durumlar su dalgalarından tespit edilebilir. Kuantum bilgisayar da bu dalgalardan milyonlarcasına ait durumu anlık tespit edebilir. Bu da dalga davranışı şeklinde olan kâinatın işleyişi ile ilgili bilinmeyen gerçeklerle ilgili aydınlatıcı bilgiler sunar. Bu şekilde bir atomda ya da malzemede elektronların davranışları tespit edilebilir; bu şekilde neyin bir malzemeyi **süper iletken** yaptığı bulunabilir. Kuantum bilgisayarların en önemli özelliğini, en karmaşık simülasyonları oluşturma ve buna göre çözüm sunma olarak açıklayabiliriz. Kuantum çözümü başladığında sistem kendisi için yeni simülasyonlar ve terkipler oluşturarak insan üstü büyük bir güce ulaşmaktadır.

Kuantum şifreleme, güvenli iletişim için kuantum mekaniğini kullanır. Şifrelenmiş iletilerin ihtiva ettiği bilginin gizli dinleyenler tarafından okumasını önlemek için değişik matematik teknikleri kullanan klasik şifrelemenin aksine, kuantum şifreleme, bilginin/verinin fiziğini temel alır. Gizli dinleme, fizikî bir nesnenin ölçülmesi olarak

görülebilir. Bu durumda kuantum süperpozisyonu veya kuantum dolaşıklığı gibi bir kuantum fenomeni kullanılarak, bütün gizli dinleyicileri tespit edebilen bir iletişim sistemi yapılabilir. Çünkü bilginin/verinin kuantum taşıyıcısı üzerinde yapılan ölçümler onu bozar; dolayısıyla bu tür girişimler her zaman iz bırakır.

Klasik genel-anahtar şifreleme, anahtar dağıtımı için çarpanlara ayırma gibi bazı zor matematik problemlerinin hesaplanabilme zorluğuna dayanırken, kuantum şifreleme kuantum mekaniğine dayanır. Kuantum şifreleme cihazları, türüne has olarak tek başına bir ışık fotonunu alıp kuantum dolaşıklığı veya Heisenberg belirsizlik prensibinden faydalanır.

Forbes'un haberine göre Colorado ve Berkeley Üniversiteleri ekibinin Atom Computing firması, 1225 Qubitlik kuantum bilgisayar ürettiklerini açıkladı. En son geliştirilen kuantum bilgisayar en hızlı süper bilgisayarın 100 trilyon katı hızda çözümleme sağlamaktadır.^{10,11} Çin'de meydana gelen kuantum gelişmeleri ABD'yi ciddi şekilde rahatsız etmiş durumdadır. Çin'in geliştirdiği kuantum kriptokırma yöntemleriyle, ABD'ye ait nükleer başlıklar başta olmak üzere diğer konvansiyonel silah sistemlerini ve uydu kriptolarını çözebileceğine dair ihtimaller artmış durumdadır. Bunun dışında kriptokırma olarak saklanan paralar, özel veriler, devlet sırları, kişilere ait bilgiler hiç ol-

madığı kadar tehdit altında görülmektedir. ABD'nin ise şimdilerde Çin'deki bu gelişmelere karşı güçlü kuantum kriptolama tekniklerine çok büyük yatırımlar yaptığı haberlere yansımaktadır.¹² Kuantum dünyası hakikaten kafa karıştırıcı görünmektedir. Bu teknolojiye ulaşmak kaçınılmaz bir durum arz etmektedir. Bunun yanında bu güce hükmedecek olanların belirli ahlakî (etik) değerlere sahip olmaması insanlığı yine bir dünya savaşı endişesine sevk edebilir.

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin bu konudaki değerlendirmesi ışığındaki umut yıldızının bizlere göz kırpmasını müşahade edelim: “Doğrusu, eğer Batı'daki bilim, Allah'a teslim olmaz ve Allah'ı gösteren bir ayna hâline getirilmezse, ilmin kaynağı olan tekvînî (var etme, yaratma) emirlerin, teşrîi (kanuni, kanun koy-

ma) emirlerle birleşik noktası yakalanamazsa, insanlığın âkıbeti çok karanlık olacaktır. Müslüman araştırmacılar, meseleyi Kur'ân'da zikredilen 'el-ilm' zâviyesinden ele alıp ilim dünyasında yeni ufuklar açarken, tekvînî emirleri teşrîi emirlerle birleştiremeyenler, hayret ve şaşkınlık vadilerinde dolaşıp duracak, hep tikanıklıklarla karşı karşıya kalacak, aradıklarını bulamayacak ve başı açık, yalın ayak hayâllerle değişik kurgu bilimlerine takılıp duracaklardır. Bütün bunlara rağmen, dünyayı aydınlatacak ilmin, yine orta kuşağın incisi ülkemiz ve bu mevzuda onunla aynı duygu ve düşünceyi paylaşan ülkelerde gelişip kendini ifade edeceğine inancımız tamdır.”¹³

Kaynaklar

1. Bediüzzaman Said Nursi, Asâ-yı Musa; Kur'an-ı Kerim, Tekvir, 81/10.

2. Bediüzzaman S. N., Mesnevî-i Nûriye.
3. Kaku M. “Quantum Supremacy. How the Quantum Computer revolution will change everything.” New York Times, 2023.
4. Sutton C., Ray M., “Quantum chromodynamics: Describing the strong force” <https://www.britannica.com/science/subatomic-particle/Quantum-chromodynamics-Describing-the-strong-force>
5. Bediüzzaman S. N., 19. Mektup, 8. İşaret.
6. Bediüzzaman S. N., 24. Mektubun Zeyli, Şahdamar Yayınları.
7. Gülen, M. F., “Geleceğin Dev Bitkileri”, Fikir Atlası, 2007.
8. Lu D., “What is a quantum computer?” <https://www.newscientist.com/question/what-is-a-quantum-computer/>
9. Brocks M., “Quantum computers: what are they good for?” <https://www.nature.com/articles/d41586-023-01692-9>
10. Smith-Goodson P., “Atom Computing Announces Record-Breaking 1,225-Qubit Quantum Computer” <https://www.forbes.com/sites/moorinsights/2023/10/24/atom-computing-announces-record-breaking-1225-qubit-quantum-computer/?sh=1b194f6f491a>
11. “Quantum Computing Applications”, <https://www.youtube.com/watch?v=X5SlpJ46xXI>
12. Cuthbertson A., “China launches first quantum computer operating system to challenge US in technological ‘arms race’” <https://www.independent.co.uk/tech/quantum-computing-china-us-arms-race-b1799611.html>
13. Gülen, M.F., “İlim ve Bilim”, Prizma 1, 2001.

SULTANIM

İsmin düşmez dudağımdan, dilimden,
Düştüğümde Sen tutarsın elimden.
Perişanım, anlayan yok hâlimden,
Kabul buyur, nazım Sana, Sultanım.

Kalbim sızlar ayrılık demlerinde,
Sen varsın gariplerin dillerinde.
Bir başıma şu gurbet illerinde,
Kırık dökük sözüm Sana, Sultanım.

Ara sıra dile gelir kalemim,
Dışa doğru sızar derdim, elemim.
Sadık bendeniz olmaktır emelim,
Uzun yolda izim Sana, Sultanım.

Dünya mecrasında acemi kulum,
Tehlikelerle dolu sağım, solum.
Seninle cennetlere çıkar yolum,
Yüreğimde közüm Sana, Sultanım.

Bunca yıl oldu, hep avare gezdim,
Hayal iplerine inciler dizdim.
Olmadığın hayattan bıkip bezdim,
Sevdalıdır özüm Sana, Sultanım.

Yüreğimde ırmaklar çağlar durur,
Tebessümün kuşlar gibi uçurur.
Senden gayrı içimde her şey kurur,
Hasret çeker gözüm Sana, Sultanım.

Himmet eyle, kalmayayım arafta,
Mihmandarın olayım en ön safta.
İsmi duyrayım her tarafta,
Dönük durur yüzüm Sana, Sultanım.

Tanıdıkça sevdim Seni delice,
Düşlerimi süslersin her bir gece.
Sayıklayıp dururum hece hece,
Yazım Sana, güzüm Sana, Sultanım.

İbrahim Kuzi

caglayandergisi.com

TELVİN ve TEMKİN

M. Fethullah Gülen

*Renk verme,
boyama,
boyanma ve farklı
görünümler arz
etme mânâlarına
gelen telvin; sofiye
ıstılahında, bir
hâlden bir hâle, bir
tavırdan bir tavra
intikal ederek farklı
renk ve görüntüler
sergileme,
konup-kalktığı
yerler itibarıyla
"müstevda" iken
Hak rızası hedefli
hareketleriyle hep
"müstekar" olma
peşinde koşanlara
has önemli bir
pâyedir.*

Renk verme, boyama, boyanma ve farklı görünümler arz etme mânâlarına gelen telvin; sofiye ıstılahında, bir hâlden bir hâle, bir tavırdan bir tavra intikal ederek farklı renk ve görüntüler sergileme, konup-kalktığı yerler itibarıyla "müstevda" iken Hak rızası hedefli hareketleriyle hep "müstekar" olma peşinde koşanlara has önemli bir pâyedir.

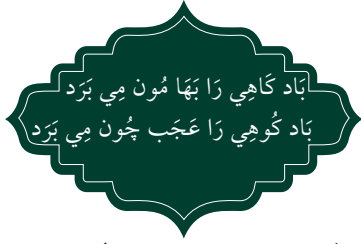
Eğer telvin –bazı kimselerin de ifade ettiği gibi– her zaman değişip durmak suretiyle farklı görüntüler sergilemek ise, telvin sahibi henüz hedeflediği ufka ulaşamamış, itminana erememiş, oturaklaşamamış "İbnü's-sebil" ve "İbnü'z-zaman" diyebileceğimiz bir mübtedîdir. Aksine, şayet sahib-i telvin; ibtidâyı yaşarken intihâyı duyabiliyor ve değişip durmaları, konup kalkmaları كَيْتًا يَوْمًا أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ (Kehf, 18/19) "Bir gün ya da onun bir bölümünde (orada) kaldık." (yani o kadarcık bir "müstevda" yaşadık) sâbitesince görüp değerlendirebiliyorsa, o, niyet, irade ve azmiyle makamdan makama, dereceden dereceye uçacak ve geçtiği noktaların üstünde sürekli hedefin gölgesini gördüğü, hatta onu duyduğu; ruh ve duygularıyla hep onunla olduğu için, yol aldığı için, yollarda oturup kalktığı için ve merdiven çıktığının farkına bile varamayacak; hâle ait tebeddül ve tagayyürün hâsıl ettiği boşlukları her zaman niyet ve nazar ufkıyla doldurup, hususiyle de hedefin câzibe ve ihtişamıyla meşbû, meşgul, hatta mahmur bulunduğu anlarda hep elvân ü eşkâlden zevken müberra kalacaktır. Bir de, yol boyu sergilediği yüksek

performansa yer yer hedef tellevünlül avanslar alabiliyorsa, artık onun "müstevda"ı aynen "müstekar" demektir. Evet, böyle bir seviye insanının tellevvünü, "mâ yeülû ileyh" itibarıyla her zaman temkin sayılabilir. Bu itibarla da bu seviyedeki hakikat yolcularının, telvinde hep temkin solukladıklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Zira bu mânâdaki telvin, bir ilahî şe'n ve sıfattır. Eğer o bir ilahî şe'n ve sıfatı; zaten onda eksik ve kusur tasavvur edilemez; edilemez, çünkü Cenâb-ı Hak Zât'ıyla olduğu gibi, sıfat ve şe'nleriyle de kusursuzdur ki كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ (Rahman, 55/29) "O her vakit ayrı bir tecelli ile ayrı bir iştedir." âyeti de bu gerçeği ihtar etse gerek.

Tasavvuf erbabı, telvini iki bölümde mütalâa edegelmişlerdir:

1. Seyr u sülûkün başlangıcında, az-çok nefis ve hevâ insibağıyla alâkası olan telvindir ki; sâlik için tehlikelere, aldanmalara; mehdîyet ve mesihîyet türünden bâlâ-pervâzâne iddialara açık ve her zaman istikbal vaad etmeyen telvin;

2. Na't-ı ilahî olan telvindir ki, hak ve hüda dalga boylu, acz, fakr, şükür ve tefekkür derinlikli, hüsn-ü akibete namzet, her zaman itminan edalı ve geleceğin temkin basamakları sayılan tellevvünleri şimdiden duyma, yaşama ve aksettirebilme hâlidir. Böyle bir telvinde aldanma oldukça nadir, tehlikeler az, şatahat ve iddialar ise hemen hemen yok gibidir. Dolayısıyla da birinci telvin gibi zâhiri görkemli ve gü-rültülü fakat saçılıp savrulmaya namzet, renkli ve câzibedâr ama hevâ ve hevâse açık değildir, değildir, zira:

“Rüzgâr, saman çöpünü (sürükler) çöle götürür; ama dağı nasıl (sürükleyip) götürebilir ki?”

Mizanü'l-İrfan sahibi de bu hususu dildâde bir üslûpla şöyle ifade eder:

“Hem telâş eyler mezâlikte bütün,

Eyler o tayy-i menzil gece-gün.
Bir sıfattan digere seyreyler o,
Bir makamdan âhere devreyler o.

.....
Eyler ahvâli tebeddül dembedem,

Başka bir âlemedir her gün kadem.

Eyler hem kat-i merâhil daimâ,
Her an ayrı bir televvün rûnümâ..

Böyle eyler terakkî-i kemal,
İşte telvin hâletidir bu hâl!”

Temkin; oynak ve hafif-meşrepli olmanın zıddı; vakur, ciddi, uslu ve oturaklı olma hâlidir ki; tasavvuf erbabınca, istikamette derinleşip istikrar kazanma, yüzüp-gezmeden kurtularak huzur ve itminana ulaşmaktan ibarettir. Böyle bir hak yolcusu, ibtidâsı ayn-ı intihâ, sürekli rıza ufkunun müşahedesiyle, hâlden hâle, makamdan makama intikali fark etmeden, her zaman vuslatın neşvesiyle, hüsn-ü akıbetini duymanın itminanını yaşar ve çok defa sefer meşakkatinin zerresini bile hissetmez.

Hak yolcusu, bidâyet-i hâl itibarıyla, hâlin gereği hep televvün edalıdır; zira o, seyr u sülûk-i ruhanîde, esmadan müsemâyâya, sıfattan mevsufa, hâlden makama, yolcular için uzun bir mesafe sayılan eb'â-

dı aşarken, sürekli farklı şeyler görür, farklı şeyler duyar, farklı şeyler hisseder; bu duyuş, bu görüş ve bu hissedişler, her zaman sâlikin benliğini tesir altına alacağından, onun tavırlarından hep televvün akar ve bu yolda olma hususiyeti, hakikat yolcusunun hedefe ulaşacağı “ân”a kadar devam eder. Gün gelip de “fenâ fillâh” ufkunda “beka billâh” hakikati zuhur edince, telvin de yerini temkine bırakır, televvün temekkünle becayiş olur. Ve artık Mizanü'l-İrfan sahibinin de dediği gibi:

“Çün ere Maksûd’una merd-i Hudâ,

‘İrcîi’ remziyle eyler nidâ..

Kâbe-i maksûda bulunca vusûl,

Matlab-ı âlâya erdikde yol;

İşte temkin-i tarikattır bu hâl!

Ekmel olmuş burda erbab-ı kemal...”

der ve itminan soluklar.

Temkin, itminandan bir iki kadem daha üsttedir ve وَلَا يَسْتَحْفَنُكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ (Rûm, 30/60) “Yakîne ermemiş olanlar, seni hafifliğe (ve telvine) sevk etmesin.” fehvâsınca ulûl-azmâne bir oturmuşluğun ifadesidir.

Yolun başındakilerin temekkünü; sağlam niyet, ulûl-azmâne irade, kaynağından gelen tam bilgi ve yolun yol rehberiyle yürünmesine bağlıdır. Yani maksat, rıza-i ilahî; azık, Ehl-i Sünnet anlayışı içinde dinin hayata hayat kılınması ve yolun da Hz. Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ın rehberliğinde sürdürülmesidir ki; bunu: Gaye, Allah; maksat, O'ndan gelenlere karşı duyarlı olup olabildiğince titiz yaşamak; yol da değişik türden ifratlar ve tefritlere karşı istikamet ifadesi kabul edilen sırat-ı müstakîmdir.

Kendini tamamen Hakk'a adamışların temekkünü; kalben agyâr münasebetlerinden sıyrılıp her an sinesini Hak

tecellileri için pak tutmak suretiyle hazır bulunarak, ilahî vâridleri avlamakla meşgul olmaktadır ki; Hz. Hakkı:

“Dil beyt-i Hudâ'dır ânı pâk eyle sivâdan,

Kasrına nüzûl eyleye Rahmân gecelerde” tembihleriyle bu gerçeğe parmak basar.

Ârif-i billâh olanların temekkünü; makam-ı cem unvanıyla da ifade edilen ihsan şuurunun en kâmil mânâda duyuluş ve hissedilişiyle sürekli murakabe hâlidir ki, “fenâ fillâh” ve “beka billâh”ın tam tahakkukuyla elde edilir ve bu sayede hak eri kendi feyiz kaynağına muttali olarak teveccüh-ü tammeye erer ve ciddi bir iştîyak içinde tam bir hayretle hep O'na yönelir; vücud ve devamının, O'nun vücud ve kayyûmiyetinden beslendiğini duymaya başlar; başlar ve Rehber-i Ekmel'in ziya-i feyiyle ne vücudiyeye ne de şuhûdiyeye girmeden عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ (Tirmizî, ilim 16) ile çerçevesi hakikat dairesinden, her şeyin varlığının da bekasının da O'ndan olduğu mülâhazasıyla kendini daha bir güçlü, daha bir yerleşik hissederek, tam bir bekaya mazhariyetin, tam bir fenâdan geçtiğini itiraf ve ifade sadedinde:

هَجَزْتُ الْخَلْقَ طُرًا فِي هَوَاكَ وَأَيْتَمْتُ الْعِيَالَ
لَكِنِّي أَرَاكَ

“Topyekün varlığı Senin aşk u sevdan uğrunda terk ettim. Seni görme yolunda ıyâlimi de yetim bıraktım.” der, her şeyini yollara döker ve “Seni, Seni” mülâhazalarıyla dolaşır durur. ☞

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الرِّضَا بَعْدَ الْقَضَا وَبَرَدَ الْعَيْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَلَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ وَشَوْقًا إِلَى لِقَائِكَ
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الْهَادِي إِلَى سَبِيلِ
السَّلَامِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الْكَرَامِ آمِينَ يَا مُعِينُ

Sızıntı, Kasım 1996

BEREKETİN GİZLİ MATEMATİĞİ

Dedemin tarlasına serptiği o bir avuç tohumun çuvaldar dolusu ürüne dönüşmesini her hatırladığımda, bu gizli matematiğin gücünü yeniden anlıyorum. İnsan gözünde sınırlı olan, Allah'ın ilminde sınırsızlığa açılır. Peki siz, kendi hayatınızın denklemine bugün hangi bereket katsayısını eklemeyi seçersiniz?

Matematik derslerinde öğrendiğimiz en temel kurallardan birisi: 1, 10'dan küçüktür; 10 da 100'den. Bu, kâğıt üzerinde asla değişmeyen, evrensel bir gerçektir. Ancak hayat, bu basit kuralların her zaman geçerli olmadığını bize fısıldar. Bazen küçücük bir lokma, koca bir sofradan daha doyurucu olur. Bazen az, çoktan ağır basar. Demek ki hayatın işleyişinde, bildiğimiz matematiğin ötesinde başka bir hesap daha vardır.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî, 13. Lema'da bu hakikati veciz bir cümleyle ifade eder:

“Ehemmiyet ve kıymet ekseriyetle keyfiyete bakar; kemiyete az bakar, belki hiç bakmaz.” Diğer bir deyişle belirleyici olan, nicelik değil niteliklerdir. Sayı çokluğu değil, taşıdığı mânâ ve kalite, asıl değeri tayin eder.

Çocukken dedemle tarlaya gittiğim bir günü hatırlarım. Elindeki küçücük keseden toprağa bir avuç buğday tanesi serperdi. Çocuk aklımla, *“Dedeciğim, bu kadar tohumu toprağa gömünce elimizde hiçbir şey kalmıyor.”* derdim. O ise sadece gülümser ve şöyle derdi: *“Bekle, göreceksin. Bu tohumlar sana geri dönecek, ama sayamayacağın kadar çok olarak.”* Hasat zamanı geldiğinde o bir avuç tohum, onlarca çuval dolusu ürüne dönüşmüştü. O an anladım ki bu dünyanın görünen matematiğinin ötesinde başka bir denklem daha vardı: Bereketin matematiği. Bu gizli matematiğin şaşırtıcı denklemler hâlinde fark edebildiğimiz dört formülü üzerinde durarak bir tefekkür sofrası açabiliriz. Belki bunların dışında başkalarının keşfedebileceği başka sırlı formüller de olabilir.

Azın Çoğa Dönüştüğü Dört İlahî Formül

1. Formül: Sabır, “Az”ı “Çok” Yapan Katsayıdır

Sabır, basit bir bekleyiş değil, denkleme zaman boyutunu ekleyerek azın içindeki potansiyeli ortaya çıkaran ilahî bir “katsayı”dır. İnsan gözüyle baktığımızda denklem basittir: Az, çoktan her zaman küçüktür. Ancak bereketin matematiği devreye girdiğinde, formül tamamen değişir.

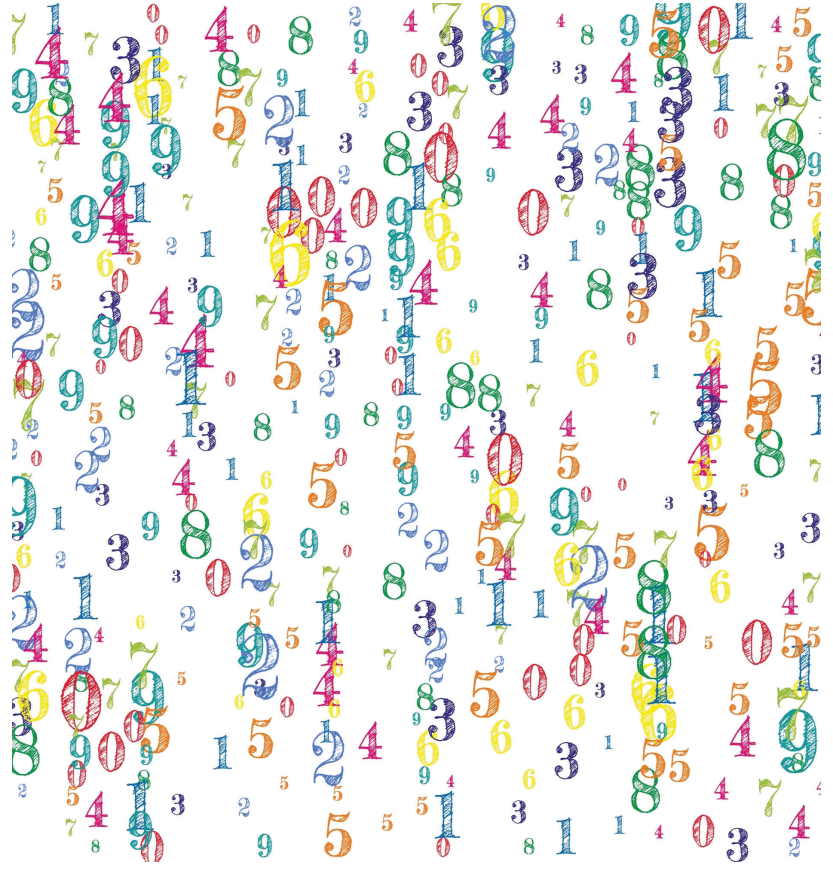
• *İnsan hesabı:* Az < Çok

• *İlahî hesap:* Az + Sabır > Çok

Bu formülün gücünü en bariz şekilde Bedir Savaşı’nda görürüz. Sayıca az olan Müslümanlar, kendilerinden çok daha kalabalık bir orduya karşı zafer kazanmıştır. Bu diğer savaşlarda Uhud’da, Hendek’te de böyleydi. Çünkü bereketin matematiğinde asıl mesele nicelik değil, niteliklidir. Sabır, az olanın niteliğini artıran, onu keyfiyetli kılan ilahî bir süreçtir. Sabır, inanç ve kararlılık gibi nitelikler, denkleme girdiğinde niceliğin bütün üstünlüğünü anlamsız kılar. Az ama sabırlı olanlar, çok ama dağınık olanlara galip gelmiştir. Bu ilahî kural, Kur’ân-ı Kerim’de açıkça ifa-

Matematik derslerinde öğrendiğimiz en temel kurallardan birisi: 1, 10'dan küçüktür; 10 da 100'den. Bu, kâğıt üzerinde asla değişmeyen, evrensel bir gerçektir. Ancak hayat, bu basit kuralların her zaman geçerli olmadığını bize fısıldar. Bazen küçücük bir lokma, koca bir sofradan daha doyurucu olur. Bazen az, çoktan ağır basar. Demek ki hayatın işleyişinde, bildiğimiz matematiğin ötesinde başka bir hesap daha vardır.

de edilir: “Nice az topluluk, Allah’ın izniyle çok topluluğa galip gelmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir.” (Bakara 2/249)

Sabır, sadece tarihteki savaşlarda değil, günümüzde karşılaştığımız zorluklar karşısında da geçerli bir formüldür. Bir öğrencinin düzenli ders çalışması, bir esnafın acele etmeden emeğinin karşılığını beklemesi, bir anne-babanın çocuğunun gelişimini zamana bırakması... Hepsi sabrın azı nitelikli hâle getirmesinin örnekleridir. Karşılaştığımız zorluklar sayıca çok görünse de sabırla direnenin azmi büyür ve o dağ gibi görünen problemler zamanla ufalır. Sabırla azın içindeki potansiyeli açığa çıkardıktan son-

ra, bu potansiyeli katlayarak çoğaltmanın formülü ise paylaşmaktır.

2. Formül: Paylaşmak Eksiltmez, Katlayarak Çoğaltır

Alıştığımız klasik matematik düşüncesine göre elinizden verirsiniz, varlığınız azalır. Ancak bereketin matematiğinde paylaşmak, bir çıkarma işlemi değil, çarpan tesiriyle bir çoğalma hamlesidir. Bu karşılıklı, iki farklı hesaplama yöntemini ortaya koyar:

• **Dünya hesabı:** Varlık – Paylaşım = Eksilme

• **Bereket hesabı:** Varlık – Paylaşım = Katlanarak Artış

Bu formül, bir tohum metaforuyla kusursuz bir şekilde açıklanır. Bir çiftçi elindeki tohumu yemeyip toprağa ek-

tiğinde, görünürde onu kaybeder. Fakat o tek bir tohum, zamanla yedi başak verebilir ve her başakta yüz tane tohum olabilir. Böylece bir, yedi yüze dönüşür. Bu durum Kur’ân’da şöyle anlatılır:

“Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak veren ve her başakta yüz dâne bulunan tohuma benzer. Allah isteyene ve istediğine kat kat verir...” (Bakara 2/261)

Çocukluğumun köy sofraları bu formülün canlı ispatı gibiydi. Dedem sofraya oturduğunda mutlaka dışarıya seslenirdi: “Komşu! Gel, yemek hazır!” Ben çocuk aklımla içimden şöyle geçirirdim: “Bu yemek bize bile zor yetiyor, bir de başkaları gelirse ne olacak?” Ama sofraya oturan artıkça, yemek de sanki çoğalı-

yordu. Tencere hiç boşalmaz, herkes doyararak kalkardı. Bu sadece doyan karınların değil, birleşen kalblerin de matematiği idi; manevî birliğin sofraya aksetmesiydi. Atalarımızın “*Birlikten kuvvet doğar’ özdeyişi, aslında matematik diliyle bereketin formülüdür.*” Paylaşarak varlığımızı çoğalttığımızda ise bu yeni denklemin kalıcı kılmanın anahtarı **şükür** fonksiyonunu devreye sokmaktır.

3. Formül: Şükür, Artış Fonksiyonudur

Bereketin denkleminde şükür, sadece bir teşekkür fiili değil, eldeki varlığın değerini artıran aktif bir “*fonksiyon*”-dur. Matematik dilinde ifade edersek, şükür pozitif bir artış fonksiyonu iken, nankörlük negatif bir azalış fonksiyonu olarak çalışır. Bu formülün temelini oluşturan ilahî kânun, Kur’ân’da kesin bir dille belirtilir:

“*Hani Rabbiniz size şunu duyurmuştu: ‘Eğer şükrederse- nizi sizi (ve size olan her türlü nimetimi) kat be kat artırırım. Yok, eğer kıymet bilmez nankörlük ederseniz iyi bilin ki azabım pek şiddetli olacaktır.’*” (İbrahim, 14/7) Bu ayet, şükürün sadece manevî ve hissî bir hâl olmadığını, aynı zamanda bir sebep-sonuç kânunu olduğunu gösterir. Nankörlük ve inkâr, denkleme giren bir sıfır gibidir; elinizdeki en büyük varlığı bile çarptığınızda sonucu sıfırlar ve mânâsız kılar. Şükür, sadece maddî bir artış sağlamaz; aynı zamanda derûnî bir zenginlik ve huzur getirir. Elinde az da olsa şükreden bir insanın kalbi zen-

ginleşirken, çok şeye sahip olup nankörlük eden kişi sürekli bir yoksulluk hissiyle yaşar. Bu manevî boyut, denklemin daha da derinleştirir:

$$\bullet \text{ Az} + \text{Şükür} = \text{Çok} + \text{Huzur}$$

$$\bullet \text{ Çok} - \text{Şükür} = \text{Az} + \text{Huzur-suzluk}$$

Şükür, bizi eksiklik psikolojisinden kurtarır, elimizdeki nimetlerin farkına varmamızı sağlar ve hayatımıza sadece maddî değil, manevî bir artış da katar. Fakat bütün bu denklemlerin yetersiz kaldığı, insan hesabının tükendiği anlarda, denkleme sonsuz bir değişkeni dahil etmemiz gerekir: **Tevekkül**.

4. Formül: Tevekkül, “Yetersiz”i “Yeterli” Yapan Sonsuzluktur

Hayatta imkânların yetersiz görüldüğü, aklın ve gücün tükendiği anlarda, denkleme son bir değişken daha girer: Tevekkül. Tevekkül, matematikteki sonsuzluk (∞) sembolü gibi çalışır. Sınırlı ve yetersiz olanı, sınırsız bir güce bağlayarak onu “yeterli” hâle getirir. Bu, pasif bir bekleme değil, samimiyetin (ihlas) ve elden gelen bütün gayretin ardından, sınırlı insan faaliyetini sınırsız ilahî sonuca bağlayan nihaî adımdır. Tevekkülün matematiği şu basit ama güçlü denklemlerle özetlenebilir:

$$\text{“Az} + \text{Tevekkül} = \text{Yeter”}$$

Bu denklem bize, gerçek bereketin sahip olunan şeylerin miktarında değil, o şeylerin insana yetebilme hissinde saklı olduğunu öğretir. Bu formülün en çarpıcı örneği, Hz. Hacer’in bebeği İsmail ile çölde tek başına kalmasıdır. Elindeki az bir su ve birkaç

hurma, insan hesabıyla tükenmeye mahkûmdur. Ancak Hacer, elinden geleni yaptıktan sonra Rabbine tevekkül etti. Bu sonsuz güven, tükenmesi gereken az suyu, nesillerdir akan bereketli Zemzem pınarına dönüştürdü. Formülün özü, Kur’ân-ı Kerim’de tek bir cümleyle özetlenir:

“*Kim Allah’a tevekkül ederse, O ona yeter.*” (Talâk 65/3). Tevekkül, insanın hayat denklemini “miktar” üzerinden değil, “yeterlilik duygusu” üzerinden kurmasını sağlar. Çünkü tevekkül, bir dağ da bir lokmayı da huzurla yeterli kılar.

Hayat Denkleminizi Yeniden Yazmak

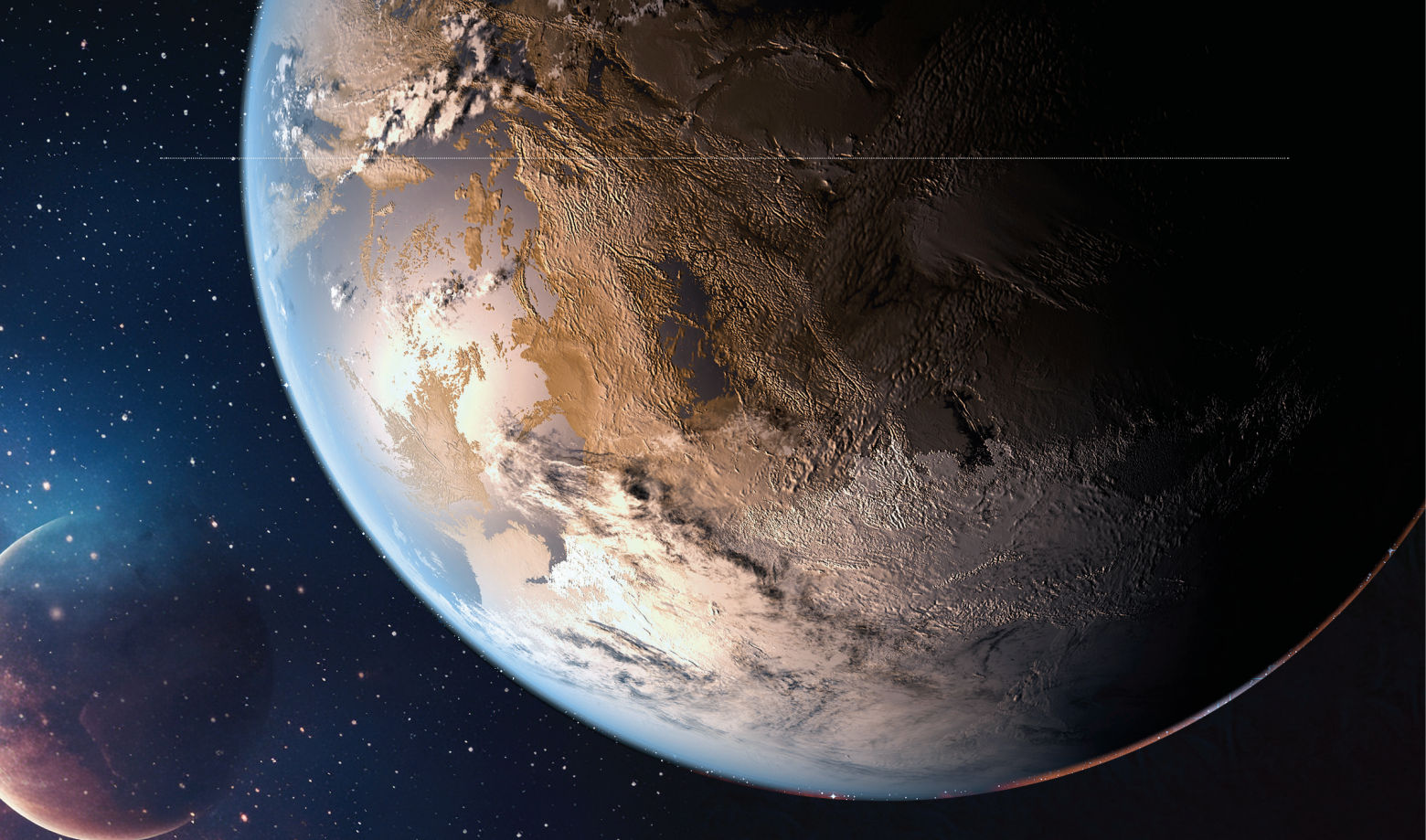
Bu dört ilahî formül - Sabır, Paylaşım, Şükür ve Tevekkül - bize bereketin rakamların ötesinde bir nitelik, yani “*keyfiyet matematiği*” olduğunu gösterir. Bu matematikte sonucu belirleyen, sayıların kendisi değil, onlara eklediğimiz manevî katsayılarıdır. Gördük ki *sabır* kaliteyi, *paylaşım* birliği, *şükür* farkındalığı, *tevekkül* ise yeterliliği denkleminize ekler. Nihai denklem basittir:

$$\text{Az} + \text{Bereket} = \text{Çok}$$

$$\text{Çok} - \text{Bereket} = \text{Yok}$$

Dedemin tarlasına serptiği o bir avuç tohumun çuvalar dolusu ürüne dönüşmesini her hatırladığımda, bu gizli matematiğin gücünü yeniden anlıyorum. İnsan gözünde sınırlı olan, Allah’ın ilminde sınırsızlığa açılır. Peki siz, kendi hayatınızın denkleminde bugün hangi bereket katsayısını eklemeyi seçersiniz?

Evet, Sen Varsın ve Birsin!

Gel, kâinat sarayına girip gezelim.
Bak, şu yüksek kubbede asılı duran
güneşler ve yıldızlar
Hâliklerini nasıl ilan ediyorlar.
Sonra nazarını kendi nefesine çevir;
vicdanındaki hassas ölçülerde
aynı hakikatin izlerini oku.*

Sessizlik bazen en yüksek haykırıştır.”

Bir gece, bütün şehir sustu. Işıklar sönmüş, kalabalık çekilmişti. Geriye sadece kalbimin sesi kaldı. Uzun zamandır susturduğum o iç ses, bu defa fısıltıyla değil, yankıyla konuştu:

“Gerçekten bu kadar düzen, bu kadar güzellik, bu kadar hayat.. tesadüf mü?”

Gökyüzüne baktım. Yıldızlar sessizce parlıyordu. Her biri yerinde; hiçbirinin ışığı diğerine çarpıyor. Galaksiler hassas ve muazzam bir matematik içinde dönü-

yor. Gözlerimle baktığım ama aklımla kavrayamadığım bir denge... Fizikçiler, kâinatın hayatı mümkün kılacak şekilde hassas ayarlarla var olduğunu söylüyor.¹ Milyarlarca ihtimalin içinde sadece biri hayatı mümkün kılmış. Ve o “biri”, tam buradaydı: Bizim evrenimiz.

Tesadüf mü? Hayır. Bu kadar kusursuzlukta tesadüfe yer yoktu.

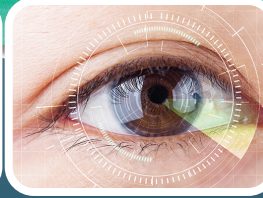
Sonra kendi içime döndüm. Kalbim ritmini hiç şaşırmadan sürdürüyordu. Akciğerlerim, her nefeste bana farkında olmadan hayat ta-

şıyordu. Beynim, milyarlarca bağlantıyı bir anda yönetiyordu. Her şey birbiriyle uyumlu, birbirine hizmet ediyordu.²

Bütün bu baş döndürücü düzeni düşündüğümde, artık kaçacak yer kalmadı.

Kendimden bile kaçamıyordum.

Vicdanıma kulak verdim. Her yanıшта içimi sızlatan, her doğruda huzur veren o ses.. kimdendi? Benim ürettiğim bir “ahlak mekanizması” olamazdı. Çünkü bazen bana fayda sağlayanı değil, doğru olanı fısıldıyordu. O sesin kaynağı, benden öte bir yerden geliyordu.³

Artık yalnız değildim. Çünkü her şeyde
O'nun varlığını görüyordum.

Vicdan, görünmeyenin yankısıydı.

Yıllarca kaçtım; "Hayat kısa, neden sorgulayayım?" dedim.

Ama sonra bir gün, bir çocuğun gülüşüne baktım. Saf, karşılıksız, tertemiz bir gülüş... İçimde bir şey kırıldı. Kalbim, sessizce itiraf etti: "Bu kadar saf bir sevgi, sadece kimyevî bir tepki olamaz."

O gülüşte bir mânâ vardı.

Ve ben o mânânın önünde diz çöktüm.

Sonra fark ettim: Her şey -gökyüzü, suyun berraklığı,

rüzgârın kokusu, kalbin atışı- bana aynı şeyi söylüyordu.

Hepsi bir iz taşıyordu.

Her biri bir mesajdı.

Artık anlamaya başlamıştım: Bu hayat, sadece yaşamak için değil, anlamak için verilmişti.

Bu kâinat, bir tesadüfler yığını değil; bilinçli bir iradenin eseri, bir Yaratıcı'nın dokunuşuydu.

Her detay, her zerre, her nefes "Ben tesadüf değilim." diyordu.

O gece, gökyüzüne bir daha baktım.

Artık yıldızlar soğuk değildi.

Onların sessizliğinde bir sıcaklık vardı; bir anlam, bir çağrı...

Ve ben, yıllarca bastırdığım o itirafı nihayet dile getirdim:

"Eyvah... Ben ne kadar düşüncesizce bir ömür geçirmişim!

Yıllarca nasıl inançtan uzak yaşamışım?"

O anda içimdeki bütün boşluklar doldu.

Artık korkmuyordum. Çünkü mânâyı bulmuştum.

Artık yalnız değildim. Çünkü her şeyde O'nun varlığını görüyordum.

Artık şüphem yoktu. Çünkü kalbim susmuştu.

Ve o sessizlikte, sanki tüm varlık fısıldadı:

"O'nu buldun!"

O an ağladım. Sessizce, uzun uzun...

Bir minnettarlık gözyaşıydı bu.

Bir ömrün arayışının son durağıydı.

O an tüm kâinat, tek bir cümlede anlam buldu:

Evet, Sen Varsın ve Birsin!

* Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin, *Şuâlar*, 7. Şuâ - Âyetü'l-Kübrâ Risalesinden, meâlen, mülhemen.

Kaynaklar

1. Davies, P. (2006). *The Goldilocks Enigma: Why Is the Universe Just Right for Life?* London: Allen Lane, s. 17-19.
2. Tipler, F. (2007). *The Physics of Immortality: Modern Cosmology, God and the Resurrection of the Dead*. New York: Doubleday, s. 25-30.
3. Lewis, C. S. (1952). *Mere Christianity*. London: Geoffrey Bles, s. 48-49.

Asırların Emanetini
Taşıyan Bir Hanımefendi:

Âsiye Mülâzımoğlu

Bazı kadınlar vardır, isimleri az bilinse de ardında taşıdıkları anlamlar çağlara sığmaz. Onlar, bir ömre sadece yaşamışlık değil; bir davanın azmini, bir inancın teslimiyetini ve nurunu sığdırırlar. Tutundukları davanın ruhuna ilmek ilmek letafet işlerler.

Âsiye Hanım, 1881 yılında Afyon'un maneviyat kokan evlerinden birinde gözlerini hayata açar. Büyük dedesi "Küçük Âşık" Mehmed Efendi, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî Hazretlerinin mürididir. Babası Mehmed Bahaeddin Bey ile annesi Zakire Hanım; onu iman ve edeple, dergâhların inceliğiyle yoğ-

rulmuş kutlu bir ailede büyütürler.

Yıllar sonra, kaderin rüzgârı onu Kastamonu'ya sürükler. Kocası Tahir Bey'in hapishane müdürü olarak tayini çıkınca, Âsiye Hanım da onunla birlikte bu şehre gelir. Kastamonu ise o dönem sadece serin yaylaların, eski taş konakların şehri değil; aynı zamanda büyük âlimlerin, derin imtihanların mekânıdır. O tarihlerde Kastamonu'da sürgünde bulunan büyük bir zât vardır: Bediüzzaman Said Nursi...

Üstad'la tanışma, bir dönüm noktası olur. Âsiye Hanım, artık iman hizmetinde ön safta bir kadın olarak tarihe geçecektir. Çünkü onun sandığında, yalnızca kumaşlara sarılı bir emanet değil, asırlar arası bir köprü vardır. Büyük dedesinden miras kalan yüz yıllık bir cübbe ve sarık... Kalbinin derinliklerinden gelen bir ilham; Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî Hazretlerine ait bu mübarek emanet, Bediüzzaman'a ulaştırılmalı demektedir.

Ve ulaştırılır da... Âsiye Hanım; günlerden bir gün, uzun senelerden beri muhafaza ettiği Mevlânâ Hâlid Hazretlerinin cübbesini, Ramazan-ı Şerif'te teberrüken Üstadımızın yanında kalsın diye Feyzi Efendi ile gönderir. Üstadımız, Çaycı Emin'e onu yıkamasını emreder ve ardından şükran hisleriyle Rabbin'e yönelir. Feyzi Efendi, "Bu Hanım, benim ile yirmi gün için gönderdi, Üstadım neden sahip çıkıyor?" diye hayret eder. Sonra o hanımı görür. O hanım, Feyzi Efendi'ye; "Üstad hediyeleri kabul etmediğinden, bu suretle belki kabul

eder diye öyle söylemiştim. Fakat emanet onundur, canımız dahi feda olsun."¹ der.

Bediüzzaman Hazretleri, bu cübbenin gelişini ve o güne kadar niçin bir cübbe giyemediğini Kastamonu Lâhikası'nda şöyle anlatır: "(İlk olarak) Eski zamanda on dört yaşında iken icâzet almanın alâmeti olan üstad tarafından sarık sardırma, bir cübbe bana giydirmek vaziyetine mâniler bulundu. (Bunlardan biri) yaşımın küçüklüğüyle, memleketimizde büyük hocalara mahsus kisve giymek yakışmadığı..."²

Bediüzzaman, ikinci sebep olarak ise o dönemde büyük âlimlerin kendisine karşı üstadlık vaziyeti değil, ya rakip veyahut teslimiyet derecesine girdikleri için kendilerine güvenmemeleri şeklinde açıkladıktan sonra cübbenin gelişini şöyle izah eder: "... evliya'yı azimeden dört beş zâtın vefat etmeleri cihetiyle, elli altı senedir icazetin zahir alâmeti olan cübbeyi giymek ve bir üstadın elini öpmek, üstadlığını kabul etmek hakkımı bugünlerde, yüz senelik bir mesafede Hazret-i Mevlânâ Zülcenâheyn Hâlid Ziyâeddin kendi cübbesini, cübbeye sarılan bir sarıkla, pek garip bir tarzda bana giydirmek için gönderdiğini bazı emarelerle bana kanaat geldi. Ben de mübarek ve yüz yaşında cübbeyi giyiyorum. Cenâb-ı Hakk'a yüz binler şükrediyorum."³

Üstad Bediüzzaman, Hazret-i Hâlid Ziyâeddin'in cübbesini kimin getirdiğini de bu mektubun altına düşüğü haşiyede şöyle açıklar: "Bu mübarek emaneti Risale-i Nur talebelerinden ve âhiret hemşirelerimizden

Âsiye namında bir muhterem hanımın eliyle aldım."⁴

Yıllardır cübbe giymeyen Bediüzzaman için aslında bu bir simgeydi. Ancak ümmete de her yüz yılda bir gönderilen bir müceddidin habercisiydi. O, dine getirilen zararları iyi tespit edip sistemin hakiki mahiyetine göre ve dinin tekevvünündeki dinamikleri de kullanarak yeni bir saykal vurup canlılık kazandıracaktı. Hadisin ifadesiyle doğru orantılı olarak Mevlânâ Hâlid, hicri takvime göre 1193; Bediüzzaman ise 1293 doğumluydu. Aralarında tam bir asır yani yüz yıl vardı ki hadisin işareti, bu mübarek silsileyle tamamlanıyordu. Zira, hadis-i sahihte; *إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا* "Her yüz senede bir, bu dini tecdit edecek bir insanı Allah gönderir." (Ebû Dâvûd, Melâhim, 3740) buyrulmaktaydı. İşte bu zincirin bağlantı noktasında Âsiye Mülâzımoğlu gibi fedakâr bir hanımefendinin vesileliği dikkat çekicidir.

O, yalnızca bir cübbenin taşıyıcısı olmayıp kadınlar arasında iman davasının ilk muhacirlerinden biriydi. Kastamonu'da, İstanbul'da, Afyon'da, Ankara'da... Gittiği her yerde kadınlara Risale-i Nur'u okur ve tanıttı. Dersler yapar, evlerde sohbet halkaları kurardı. Gece olup diğer hanımlar uykuya dalarken o, sabahlara kadar dua eder; Kur'an okur, Risale-i Nur satırlarında derinleşirdi. Cevşen-i Kebîr başta olmak üzere çoğu vird ezberindeydi.⁵

Üstad Bediüzzaman, yazdığı bir mektubunda ondan; "... mübarek bir hemşiremin

O, Bediüzzaman'ın ifadesiyle “çok çalışkan hanım şakirtler”in en önünde yer aldı. Her gün dualarda anılan, manevî kazançlara ortak edilen bahtiyar bir kadındı. Ve şimdi, bu yazı vesilesiyle onun adı bir kez daha yankılanıyor: Bir asrı aşan sadakatiyle, kadınlar arasında bir yıldız gibi parlayan bir hizmet sancağı olarak.

Cevşenü'l-Kebîr'i ezber etmesi; eskiden beri o hemşire, Risale-i Nur talebeleri içinde bulunduğu istihkakını gösteriyor. Onun namıyla beraber duada namı zikredilen ve Hazret-i Mevlâna Hâlid'in cübbesini tam muhafaza edip bize yetiştiren Âsiye Hanım'ın birden lisanına gelen bir fıkra size gönderilecek.”⁶ şeklinde bahsetmektedir.

Bir Ramazan günü yaşadığı hadise, onun cesaretini ve sırdaşlığını da gösteriyordu. Ulviye Hanım'ın işlediği bir Kur'an kılıfını Üstad'a ulaştırması sebebiyle polisler, kendisini karakola götürdü. Orada “Bu kılıfı kim işledi?” sorusuna, Ulviye Hanım'ı korumak için “Ben işledim.” dedi. Yaşlıydı, elleri artık ince iş yapamayacak kadar zayıftı ama hakikati korumanın ne demek olduğunu da iyi biliyordu.

Polisler, tehditleri artırarak; “Eğer doğru söylemezsen elbiseni keseceğiz, derini yüzeceğiz, parça parça edeceğiz seni.” demişlerdi. O da “Ne yaparsanız yapın.” diyerek sır vermemişti. Bunun üzerine polisler, “Haydi defol, evine git!” demişlerdi. Fakat o, polislere; “Ben sizin bildiğiniz hanımlardan değilim; gece vaktinde gidemem, o süngülüler nerede? Onlar beni evime teslim etsinler.”⁷ diye karşılık vermişti. Ve öyle de oldu. O gece, sır tutmanın ne büyük bir erdem

olduğunu vakur duruşuyla bir kez daha ispatladı.

Âsiye Hanım'ın ismi Risale-i Nur'da “Âsiye, Ulviye, Lütfiyeler, Zehralar, Şerifeler, Hacerler, Necmiyeler, Nimetler, Aliyeler...”⁸ şeklinde çokça geçmektedir. Ayrıca sadece onun ismi hem Kastamonu Lâhikası'nda, hem de Emirdağ Lâhikası'nda beş yerde geçmektedir. Bir de Hanımlar Rehberi'nde Hz. Üstad'a hitaben “İstanbul Hanım Nur talebelerin mektubu” diye başlayan bir mektupta da onun hizmetlerinden takdirle bahsedilmektedir ki kadın hassasiyetiyle kaleme alınan bu çok içli mektubun ilgili kısmı şöyledir:

“Muazzez Üstadımız!

Yirmi seneden beri Risale-i Nur'a hizmet eden kıymetdar talebeniz, muhterem vâlidemiz Âsiye Hanım buradadır. Bizlere Risale-i Nur'u tanıttı. Kadınlar arasında imana, Risale-i Nur'la büyük hizmetler yaptı. Ankara'daki annemiz Risale-i Nur'a ihlâsla hizmet ediyor. Çok hanımların Risale-i Nur'la mes'ud olmalarına, imanlarının kurtulmasına vesile oluyor.”⁹

Âsiye Hanım, tarihler 1981 Şubat ayını gösterirken tam 100 yaşında Ankara'da ruhu teslim eder. Vefat anında bile, kendinde olmamasına rağmen Yâsîn-i Şerif ve Kaside-i Bürde'yi Arapça olarak ezbere okuyordu. 100 yaşında hayata veda ederken hizmet

dolu bir ömür böylece tamamlandı. O, Bediüzzaman'ın ifadesiyle “çok çalışkan hanım şakirtler”in¹⁰ en önünde yer aldı. Her gün dualarda anılan, manevî kazançlara ortak edilen bahtiyar bir kadındı.

Bugün Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin cübbesi, Urfa'daki müzede korunmaktadır. Fakat onun gerçek mirası, kalblerde yaşayan bir hizmet destanıdır. Ve şimdi, bu yazı vesilesiyle onun adı bir kez daha yankılanıyor: Bir asrı aşan sadakatiyle, kadınlar arasında bir yıldız gibi parlayan bir hizmet sancağı olarak...

Kaynaklar

1. Bediüzzaman Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, Süreyya Yay. 2019, s. 405.
2. Bediüzzaman S. N., *Kastamonu Lâhikası*, Süreyya Yay. 2019, s. 88.
3. Bediüzzaman S. N., *a.g.e.*, s. 88.
4. Bediüzzaman S. N., *a.g.e.*, s. 88.
5. <https://sorularlarisale.com/taniyanlarin-dilinden/asiye-mulazimoglu>, erişim tarihi: 27.12.2025.
6. Bediüzzaman S. N., *a.g.e.*, s. 114
7. <https://rinap.uskudar.edu.tr/uploads/site/6/content/files/pdf/Asiye-Mulazimoglu.pdf>, erişim tarihi: 27.12.2025
8. <https://rinap.uskudar.edu.tr/uploads/site/6/content/files/pdf/Asiye-Mulazimoglu.pdf>
9. <https://risaleinur.hizmetvakfi.org/hanimlar-rehberi/>, erişim tarihi: 26.12.2025.
10. Bediüzzaman S. N., *a.g.e.*, s. 139.

Hazreti Âişe

Annemizin Entelektüel İklimi

Hazreti Âişe (radiyallâhu anhâ) pek şerefli bir makam olmakla birlikte yalnızca Peygamber Efendimiz'in eşi ya da hadis ravisi değildir. Kur'ân'ın dilini anlayan, sünnetin ruhunu kavrayan, yüksek bir sezgiyle İslam'ın temel ahlâk ilkelerini yorumlayan bir düşünce insanıdır.

Hazreti Âişe gibi çok zeki bir nâdire-i fitrat, dâvâ-yı nübüvvete tam vâris olabilecek yaratılıştaki idi... O, yerinde en büyük hadisçi, en mükemmel tefsirci ve en nâdi-de fıkıhçı olarak kendini gösteriyor, zâhir ve bâtın-ı Muhammedî'yi (sallallâhu aleyhi ve sellem) emsâlsiz kavrayışıyla bihakkın temsil ediyordu" (Gülen, 2011).

İslam rivayet geleneğinde kadın sahabiler önemli bir yere sahiptir. Özellikle Mekke döneminde yaşadıkları olaylar, söyledikleri sözler ve rivayet ettikleri hadisler kaynaklarda ayrıntılı biçimde aktarılır. Hazreti Hatice, Hazreti Sümeyye,

Hazreti Âişe ve Hazreti Fâtıma (radiyallâhu anhunne) gibi kadınların İslam adına yaptıkları fedakârlıklar ve çektikleri çileler hakkında detaylı bilgiler verilir. Ancak çoğu zaman destansı bir çerçeveye sahip bu anlatımlarda onların psikolojik ve mental özelliklerine yeterince yer verilmediği gözlemlenir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri de hadis rivayetleriyle öne çıkan Hazreti Âişe Annemizdir.

Hazreti Âişe Annemizle ilgili konular anlatılırken daha çok onun Allah Resulü'ne sorduğu sorular, Efendimiz'den naklettiği hadisler dikkat çeker. Ancak bu anlatımlarda onun dikkati, anlayışı, kavrayışı, olayları okuyuşu üzerinde pek durulmaz. Bu açılarından onun hakkının gerektiği gibi teslim edilmediği görülür. Bu sebeple o müstesna insanın kalbî ve zihnî derinliğine dair yapılan yorumların ve araştırmaların daha derinlemesine ve çeşitlendirilerek sunulması gerekmektedir. Bu yazıda bazı örneklerle onun bu özellikleri izah edilmeye çalışılacaktır.

Öncelikle görünenin ötesini algılayabilme, bir olayın ya da sözün ardındaki derin anlamları sezip yorumlayabilme, çıkarımlarda bulunabilme kabiliyetine sahip olan Hazreti Âişe Annemiz "Müminin ferasetinden sakının" hadisinde işaret edilen o özelliğin timsali olarak tanımlanabilir.

Asr-ı Saadet döneminde kadın, ilmî ve toplumsal faaliyetlerde hak ettiği konumu ihraz etmiş olmakla beraber tarihî seyir içinde farklı bölge ve kültür havzalarındaki uy-

gulamalarla bu konu değişimlere uğramıştır. Bu değişimlerin neticesinde kadınların ilmî faaliyetlere katılımı oldukça sınırlı kalmıştır. Hazreti Âişe'nin hayatı doğru okundığında onun tarihteki bu sürecin aksine fıkıh, hadis ve tefsir sahalarında çok bilgili olduğu ve bu konularda öğretici bir rol aldığı görülecektir. Özellikle Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) sözlerini anlamlandırma ve bağlamı içinde değerlendirme konusunda gösterdiği dikkat, onu müçtehit seviyesine çıkaran örneklerdendir (Sayeed, 2008). Hazreti Urve'nin (radiyallâhu anh) şu ifadesi çok önemlidir: "Ben, Kur'ân'ı, ferâiz başta olmak üzere din adına her türlü hükmü, helal ve haramı, fıkıh, şiiri, tıbbı, Araplar hakkındaki bilgiyi ve neseb ilmini, müminlerin annesi Âişe'den daha çok bilen kimse görmedim!" (Haylamaz, 2010).

Allah Resulü'nün Hümeysî*, yaşadığı döneme etki eden bu özellikleriyle bugünün insanına da misal olan müstesna bir simadır. Mesela onun, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ahlâkını Kur'ân'la açıklaması, bir bilgi aktarmanın ötesinde dirayet metodolojisi örneğidir (Gülen, 1997).

Tâbiünden bir kişi Hazreti Âişe'ye (radiyallâhu anhâ) gelerek:

"Ey Müminlerin Annesi! Bana, Allah Resulü'nün ahlâkını anlat!" dedi.

Hazreti Âişe Annemiz onun isteğine bir soruyla karşılık verdi:

"Sen, Kur'ân okumuyor musun?"

Tâbiünden olan Sa'd cevap olarak:

"Okuyorum!" deyince Annemiz ona şöyle dedi:

"İşte Allah'ın Nebisi'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) ahlâkı Kur'ân idi" (Müslim, Salâtü'l-Müsâfirîn, 139).

Konuşmaların satır aralarına dikkatlice baktığımızda ilk önce Hazreti Âişe'nin (radiyallâhu anhâ) bir isteğe soruyla karşılık verdiğini görürüz. Günümüzde iletişim psikolojisi ve eğitim dilinde "öğretici soru" ya da "yumuşak sorgulama" olarak adlandırılan bu yöntem, karşıdakini savunmaya itmeden düşünmeye teşvik etmeyi hedefler (Vygotsky, 1978). Hazreti Âişe Annemiz, onun Kur'ân okuduğunu bilmektedir. "Okumuyor musun?" sorusunda ince bir gönderme ve yönlendirme vardır. Onun bu tarzı, İslamî eğitimin erken dönem örneklerinden sadece biridir.

Hazreti Âişe Validemizin, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ahlâkının Kur'ân olduğunu ifade etmesinde inanan insanlara Kur'ân'ı daha dikkatli okumaları tavsiyesi de vardır. O, soruyu sorana Efendimiz'in bazı örnek davranışlarını söyleyebilirdi ancak verdiği hikmetli cevapla onun böyle bir fırsatı en iyi şekilde değerlendirme gibi bir hissiyatının olduğu da düşünülebilir.

Bir başka açıdan bu diyalog onun, kendisine yöneltilen isteğe zihnen hazır olduğunu gösterir. O, Allah Resulü (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakkında en doğru ve açık cevabı vermesi gerektiğini de bilmektedir. Bu diyalog, onun Kur'ân'ın bildirdiği genel ahlâk kurallarına olan vukûfiyetine de işaret eder.

Onun olaylara yaklaşımı, sözleri analiz etme özelliği; bugün Kur'ân'ı, sünneti ve hayatı anlama çabalarımızda önemli bir rehberdir.

Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) sözünü anında kavrayıp ona bir açılım getirme çabası Hazreti Âişe Annemizin diğer önemli bir entelektüel özelliğidir. O, Efendimiz'in "Kim Allah'a kavuşmak isterse Allah da ona kavuşmak ister. Kim Allah'a kavuşmak istemezse Allah da ona kavuşmayı arzu etmez." sözünü duyunca hemen şu açıklamalı soruyu sormuştur: "Yâ Resûlallah! Ölümü sevmediği için mi (kavuşmak istemez)? Hâlbuki hiçbirimiz ölümü sevmeyiz."

Allah Resulü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu sefer:

"Hayır, öyle değil. Allah'ın rahmeti, rızası ve Cenneti müjdelendiği zaman mümin Allah Teâlâ'ya kavuşmak ister. İşte o zaman Allah da ona kavuşmayı arzu eder. Kâfire Allah'ın azabı, gazabı haber verildiği zaman o, Allah'a kavuşmaktan hoşlanmaz; Allah da ona kavuşmaktan hoşlanmaz." diyerek konuyu izah etmiştir (Müslim, Zikir 14-17; ayrıca bk. Buhârî, Rikak 41 ve diğer hadis kaynakları).

O Mübarek Annemiz, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Allah'a kavuşma ile ilgili beyanını bir soru ile anlamak ve açmak ister. Allah'a kavuşma ile ilgili olarak zihninde beliren bir soruyu "Hiçbirimiz ölümü sevmeyiz." ifadesiyle dillendirir. "Kim Allah'a kavuşmak istemezse" beyanına karşılık âhirete imanı olan bir mümin olarak ölümün istenen bir şey olmadığını açıkça ifade eder. Efendimiz'in sözlerinde ölüm kelimesi geçmediği hâl-

de Âişe Annemiz o an Allah'a kavuşmanın ölümden geçtiğini düşünür ve bu soruyu sorar. Allah Resulü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) rahat bir şekilde soru sorabilmesi, düşüncesini dile getirmesi, onun entelektüel kimliğinin bir yanıdır. Onda-ki zihinsel derinlik, öğrenme amaçlı sorgulayıcı yaklaşım, ilim isteği ve cesareti herkese ama özellikle kadınlara örneklik teşkil edecektir.

Zamanını aşan bir karakter olarak Hazreti Âişe (radiyallâhu anhâ), sosyal hayattan, çevresindekilere rehberlik etmekten uzak durmayan bir insandı. Kadınlar ve kızlar yaşadıkları sorunları gelip ona aktarır, o da ya kendi bildiklerinden ya da Allah Resulü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) sorarak gelenele çözümler sunardı. Allah Resulü'nün sevgili eşi, kendinden küçüklerle birlikte olmayı da sever ve onlara rehberlik ederdi. Bir gün Efendimiz eve geldiğinde yanında kanatlı at oynucağı görünce "Bu nedir ya Âişe?" diye sormuştu. O sükûnetle "At" demiş; Allah Resulü "Hiç atın kanadı olur mu?" deyince de "Süleyman'ın atlarının da kanatları var ya" diye konuyu hemen Kur'ân'dan misallendirmişti (Haylamaz, 2010).

Mübarek Annemizin düşünce ve tespit ufku toplumla ilgili konularda da kendini gösterir. O, kutlu eşi Peygamber Efendimiz'den sonra toplumda yaşanan olumsuz değişimleri görmüş, kadınların mescitlere gelmelerinin sakınca teşkil ettiğini tespit etmiştir. Onun "Şayet kadınların

şu nev-zuhûr hâllerini Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) görmüş olsaydı, Benî İsrâîl kadınlarına getirilen yasak gibi onlara da mâni olur, mescide gelmelerini yasaklardı" (Haylamaz, 2010) sözü, duruma göre yeni hükümler vermenin önemine işaret etmektedir.

Hazreti Âişe (radiyallâhu anhâ) pek şerefli bir makam olmakla birlikte yalnızca Peygamber Efendimiz'in eşi ya da hadis ravisi değildir. Kur'ân'ın dilini anlayan, sünnetin ruhunu kavrayan, yüksek bir seziyle İslam'ın temel ahlâk ilkelerini yorumlayan bir düşünce insanıdır. Onun olaylara yaklaşımı, sözleri analiz etme özelliği; bugün Kur'ân'ı, sünneti ve hayatı anlama çabalarımızda önemli bir rehberdir. ■

* Hümeýra: Peygamber Efendimiz'in Hazreti Âişe Annemiz için kullandığı sevgi ve iltifat lakabı.

Kaynaklar

- Gülen, M. F. (1997). *Fasıldan Fasıla I*. İstanbul: Nil Yayınları.
- Gülen, M. F. (2011). *Asrın Getirdiği Te-reddütler*. İstanbul: Nil Yayınları.
- Haylamaz, R. (2010). *Müminlerin En Mümtaz Annesi Hazreti Âişe*. İstanbul: Işık Yayınları.
- Sayeed, A. (2008). Gender and legal authority: An examination of early juristic opposition to women's hadith transmission. *Islamic Law and Society*, 15(2), 212-240.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

GÖKYÜZÜNDE ÜÇ GÜNEŞ

Rabbimiz yeryüzü gibi gökleri de ayrı bir sergi olarak, sanatına ve türlü hikmetli tasarrufuna güzide bir tablo kılmıştır. Gökyüzünü de bir ressamın tuvali gibi, her an yeniden desen desen işleyerek resimlendirir, renklendirir, ışıklandırır ve bu sahnede anbean ayrı bir tasarrufuyla ardı ardına gelen ve başta gözlerimize hitap eden türlü şölenler sunar.

Başınızı kaldırıp baktığınızda, gökyüzünde üç tane Güneş görseniz, nasıl hissederdiniz? Gözlerinize inanabilir miydiniz? Güneşin, Güneş Sistemi'nin biricik yıldızı olduğunu bildiğinize göre, ilk önce gözlerinize bir şeyler olduğunu düşünürdünüz muhtemelen. Belki de ellerinizle gözlerinizi ovuştururdunuz, endişe içerisinde. Yahut hayal görüyor

olduğunuzu zanneder, karşınızdaki manzaranın hayal mi gerçek mi olduğunu anlamak için bir başkasına sorma ihtiyacı hissederdiniz.

Zaman zaman gökyüzünde Güneş'in üç taneymiş gibi görünmesi hadisesi, hayal değil gerçektir. Bazı durumlarda hakikaten Güneş'i çevreleyen hâlenin yan bölümlerinde bir veya iki tane parlak ışık kaynağı varmış gibi görünür. Bu

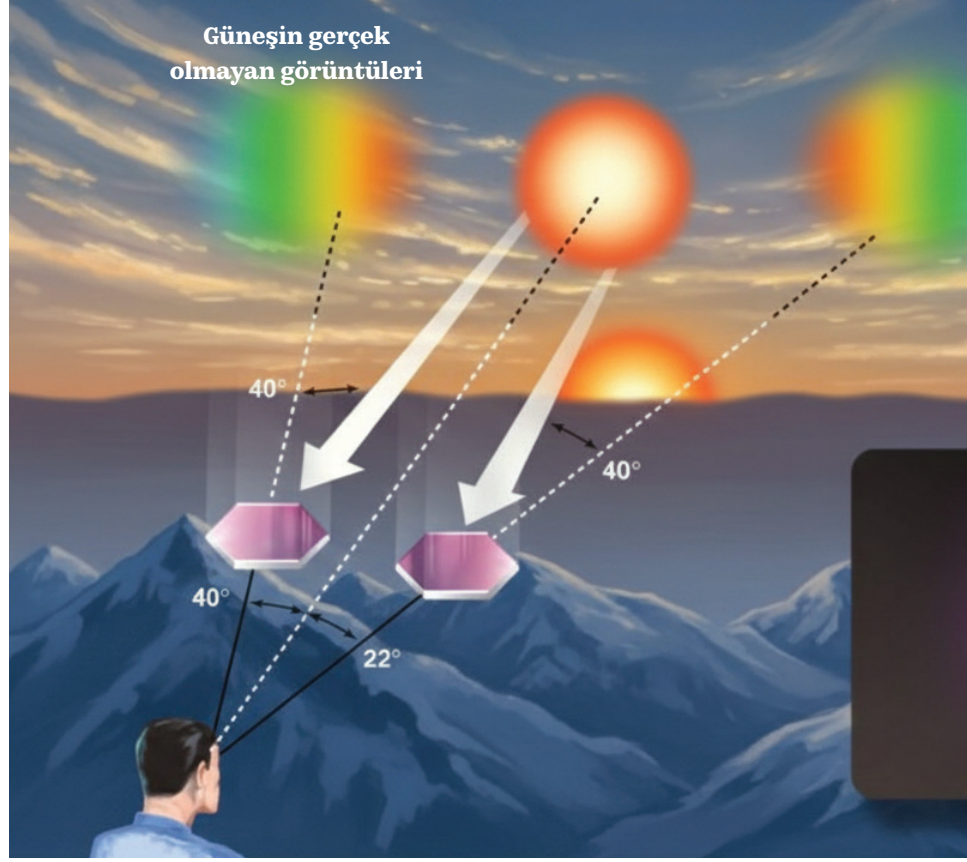
olay, tamamen atmosferik bir optik fenomendir ve meteorolojide “yalancı güneş” veya “parheli” olarak adlandırılır.¹ Parheli, güneş ışığının atmosferdeki buz kristalleri tarafından kırılması ve yansımasının sebep olduğu hâleler ailesinin bir üyesidir.

Göklerde eşsiz bir sanat harikası olarak sergilenen hâle fenomeni, uzun zamandır insanların, özellikle de bi-

lim insanların çok dikkatini çekmektedir. Günümüzde, genel hâle yapılarının geometrik formu net olarak yorumlanmıştır. Fakat hâlelerde gözlenen birçok detaylı durumun, fizikî açıklamalarında inceleme ve araştırmalar devam etmektedir.

Rabbimiz yeryüzü gibi gökleri de ayrı bir sergi olarak, sanatına ve türlü hikmetli tasarrufuna güzide bir tablo kılmıştır. Gökyüzünü de bir ressamın tuvali gibi, her an yeniden desen desen işleyerek resimlendirir, renklendirir, ışıklandırır ve bu sahnede anbean ayrı bir tasarrufuyla ardı ardına gelen ve başta gözlerimize hitap eden türlü şöenler sunar. Hâleler, yalancı güneşler, gökkuşakları, kutup ışıkları, ışık sütunları gibi çeşitli ışık oyunları ile **Müze** isminin tecellisiyle eşsiz sanat eserlerini süsler, engin güzelliklerle bezer.

Böylesi harikulade eserlerinden biri olan **parheli** hadisesi, ana eksenleri dikey olarak yönlendirilmiş düzgün altıgen buz kristallerinin dikey yan yüzlerinden ışığın girip çıkmasından ve minimum sapmada 60 derecelik bir kırılma

rılma açısından kaynaklanır.² Yan yüzlerinin dikey olması, büyük altıgen kristal yüzünün yatay pozisyonda olması anlamına gelir. Bu buz kristalleri, prizma görevi görerek ışığı renklerin dalga boylarına ayırır ve ışınlar bükülür. Gökkuşağındaki gibi renklerine ayrılan ışık, 22 derecelik

bir açıyla dışarı çıkana kadar kristalin içinde dolaşmaya devam eder. En sonunda ışık kristalden ayrılır. Eğer kristallerin yönelimi yatay değilse Güneş çevresinde sadece hâle görülür.³ Ancak kristallerin büyük bir yüzdesi düz tarafları gözlemciye yatay olacak şekilde yüzüyorsa, hâlenin sol ve sağ tarafında güçlü bir ışık konsantrasyonu meydana gelecek, yani parheli yaratılacaktır.

Bu muazzam hadise, Güneş'in her iki yanında ve aynı açısal yükseklikte olmak üzere iki renkli prizmatik görüntüsünün ortaya çıkmasıyla sonuçlanır. Güneş tam ufukta olduğunda, kırılma buz kristalinin ana düzleminde gerçekleşir ve parheli 22 derecelik hâleyle çakışır. Sonuç olarak,

Güneşin gerçek olmayan görüntüleri

Bediüzzaman Hazretlerinin *sekiz İsm-i Âzam'ın bir sâhife-i nuranisi* olarak vasıflandırdığı⁴ Güneş'in sağ ve sol yanında ortaya çıkan yalancı güneşlerle birlikte Rabbimizin esmâsının âyineleri çoğaltılmış olur.

Buz kristallerinde tercih edilen eksen istikametindeki yönlenmenin gerçekleşmesi

için, plaka şeklindeki kristallerin nispeten sakin havada düşmesi gerekir. Bu durumda aerodinamik dirençlerini maksimuma çıkaracak şekilde yönlendirilme eğiliminde olacaklardır. Bunun yanında atmosferdeki kristallerin plakaları, yalnızca bu şekilde yönlendirildiklerinde dikey ana eksnlere sahip olurlar. Şu husus da önemlidir ki yalancı güneşler genellikle yüksek ve soğuk Cirrus bulutlarında asılı olan buz kristallerinden gelen ışığın kırılması ve saçılmasından kaynaklanır.⁵ Daha büyük plakalar daha fazla salınır ve bu yüzden daha uzun yalancı güneşler üretimine vesile olurlar. Spektrumun kırmızı ucu, hâlenin Güneş'e en yakın iç tarafında, mavi ucu ise en dış tarafında görünür. Yalancı güneşler, en çok kışın orta enlemlerde gözlemlenebilirler.

Gökyüzündeki bu mucizevî tablo, bir taraftan bizlere Cemîl-i Mutlak Rabbimizin sonsuz güzelliklerde yaratma sanatına işaret ederek tefekkür sebebi olurken, aynı zamanda Nur isminin bir tecellisi şeklinde, bitkilerde fotosentez ile hayvanların gıdasını gönderen *Rezzâk* is-

mine vesile olduğunu ve varlıklardaki çeşitli renklerin algılanmasıyla nakışlardaki muhteşem sanatın nazarımıza sunulduğunu gösterir. Diğer yandan da gördüğümüz şeylerle ilgili olarak yeniden bir değerlendirme imkânı oluşturur. Bizleri, gördüklerimizin ne kadarının gerçekleri yansıttığını, tekrar tekrar düşünmeye yönlendirir. Biz gökyüzünde üç tane güneş görürken, aslında sadece bir tane güneş vardır, diğerleri sadece atmosferik bir fenomenden ibaret algılardır. Tıpkı çölde serap görmek gibi... Öyleyse *"Sadece gördüğüme inanırım"* inancı, ne kadar hakikatten uzaktır. Gözler, hakikatin ancak ne kadarını görebilir ki? Bütün bu fikirler eşliğinde, belki de ışık oyunları ile sergilenen ufuktaki yalancı güneşler, çok boyutlu düşünebilmemizin yolunu açar ve bizlere kazandırdığı engin ufuklu bakış açısı ile tefekkür dünyamızın zenginliğine vesile olurlar. ❏

Kaynaklar

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Sun_dog
2. Robin McDowell, The Formation of Parhelia at Higher Solar Elevations, September 1974, Journal of the Atmospheric Sciences
3. 1:1876-1884, DOI:10.1175/1520-0469(1974)031<1876:TFO-PAH>2.0.CO;2
4. https://www.wvu.edu/astro101/a101_rainbows.shtml
5. Bediüzzaman Said Nursî, 8. Mektup, Mektûbat, Risale-i Nûr Külliyyatı.
6. <https://www.britannica.com/science/sun-dog>

Bir Yolculuktur “Rahle”

O, yalnızca ders alınan bir eşya değil; edebin, teslimiyetin, nefis terbiyesinin ve sabırla yoğrulan gayretin mekânıdır. Onun başında yetişenler, asırlardır toplumlara ışık tutan rehberler olmuştur.

Bir yolculuktur rahle... Alır, götürür bizi başka başka âlemlere. Bazı eşyalar vardır; sessizdir ama konuşur, zaman üzerinden geçse de sesleri silinir, mânâları kalır. Rahle de böyledir. Ahşabının damarlarında secdeye durmuş bir ağacın duası saklıdır sanki. Üzerine eğilen her baş, onunla birlikte yalnızca sayfalara değil; zamana, ilme ve kelâma da eğilir. Her açılışında yeni bir başlangıcın titreyişi duyulur, her kapanışında insanın içinde derin bir huzur bırakır. Bir ağacın kalbinden doğmuş, mümin ellerde âyetlerle buluşmuş bu sessiz dostun başında yüzyıllar boyunca nice kalbler olgunlaşmış, nice gözyaşları fark edilme-

den sayfalara karışmıştır; her açılışında bir âyet yankılanmış, her kapanışında ise kalbte sükûtle karışık bir nefes kalmıştır.

Peygamber âşıklarının gönlünde “rahle”, ayrılığın ve vuslatın aynı anda yankılandığı bir kelimedir.

Zira Efendiler Efendisi'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) son dünya kelâmı da o kelimeyle başlamıştı:

“Er-Rahîl!”

Haydi, yolculuk başlıyor!

Medeniyetin Sessiz Kalbi: “Rahle”

Rahle, sadece bir ahşap nesne değil; bir duruşun, bir bakışın ve bir medeniyet ruhunun sembolüdür. Rahle-i tedristen ders alanlar, insan-ı kâmil olma yolunda

yürüyen, hikmetin izini süren büyüklerdir.

O, yalnızca ders alınan bir eşya değil; edebin, teslimiyetin, nefis terbiyesinin ve sabırla yoğrulan gayretin mekânıdır. Onun başında yetişenler, asırlardır toplumlara ışık tutan rehberler olmuştur.

İmam-ı Gazâlî, İmam-ı Rabbânî, Abdulkâdir Geylanî ve İmam-ı Âzam Ebû Hanife gibi büyükler, rahle-i tedrisden geçerek hikmet ikliminde olgunlaşmışlardır.

Yunus Emre, kırk yıl boyunca *Taptuk Emre*'den yalnızca zahirî ilim değil, tasavvufun derinliklerini, aşkı, tevazuu ve Hak yolunda olgunlaşmayı öğrenmiş; öyle ki Taptuk Emre'nin huzuruna girerken "odunun bile eğrisini getirmemiştir." Bu onun hem vizyonunu hem de ahlakî olgunluğunu simgeler.

Benzer şekilde, *İmam Serahsî Hazretleri*, "*el-Mebsût*" adlı 30 ciltlik eserinin bir kısmını, hapsedildiği kuyunun dibinden yukarıya öğrencilerine dikte ettirmek suretiyle yazdırmıştır.¹ Bu sıra dışı uygulama ile onlara manevî terbiyeyi, sabrı ve hakikate ulaşmanın zahmetini öğretmiş; insanın ilim öğrenmek ve onu neşretmek için gerektiğinde her türlü zorluk ve sıkıntıyı göze alması gerektiğini fiilen göstermiştir.

Yunus Emreler, Ahmet Yeseviler, Hacı Bektaş Veliler, Mevlânâlar ve Niyâzî-i Mısırîler gibi gönül sultanları, o rahlelerde kalbin ilmini öğrenmiş ve öğretmeye devam etmişlerdir.

Mevlânâ'ya göre rahle dışta bir eşya, içte ise kalbin ta kendisidir.

Bir zaman köprüsüdür rahle; dünle bugünü, ecdatla torunları birleştirir. Rahlenin başında oturmak, yalnızca okumak değil; kâinatı dinlemek, zamanın dilini çözmek, ilahî daveti duymaktır.

Asrımıza gelindiğinde, Hz. Üstad o rahleyi yeniden kurmuş; ilmi imana, imanı hayata taşıyan bir gayretle bir tefekkür mektebi inşa etmiştir.

Fethullah Gülen Hocaefendi ise bu geleneği çağımıza taşımış; ilmi hikmetle, misyonu vizyonla ve vizyonu aksiyonla birleştirerek rahlenin bizcesini gönüllere naksetmiştir.

Bugün rahle, kitaplarda, dergilerde, bilgisayar ekranlarında, tabletlerde ve telefonlarda varlığını sürdürmektedir. Dijital çağın rahlesi, belki ahşaptan değil, ama azamî takva, ihlas ve fedakarlıktan yapılmıştır.

Ekran başında Kur'ân okuyan, Kur'ân'dan süzülen eserlerin mesajını anlamaya çalışan, ilim öğrenen ve öğreten, iyiliği kendisine şiar edinmiş her fert, yeni çağın rahlesi önündedir. Her bir makale, her bir program belki de bir rahle hükmündedir.

Rahle, ilmin, edebin ve tevazunun sembolüdür; kalbin yolculuğudur, kalbin soluklarının duyulduğu yerdir.

Yahya Kemal'in "*Aziz İstanbul*"undan okuduğumuz rahle desenli şu satırlar ne hoş gelir kulağa: "(Çocuklarımızın) doğarken kulaklarına ezan okundu, evlerinin odalarında namaza durmuş

ihtiyar nineler gördüler, mübarek günlerin akşamları bir minderin köşesinden okunan Kur'ân'ın sesini işittiler; bir raf üzerinde duran Kitabullah'ı indirdiler. Küçücük elleriyle açtılar; gül yağı gibi bir ruh olan sarı sayfelerini kokladılar. İlk ders olarak besmeleyi öğrendiler. Kandil günlerinin kandilleri yanarken ramazanların, bayramların, topları atarken sevin-diler. Bayram namazlarına babaların yanında gittiler. Camiler içerisinde şafak sökerken tekbirleri dinlediler, dinin böyle bir merhalesinden geçtiler, hayata girdiler.”²

Günümüzün rahlesi, acz, fakr, şefkat ve tefekkür ikliminde imanla ilmi, edeple bilgiyi, sabırla gayreti yoğuran bir medeniyetin sessiz kalbidir.

Ve o günden itibaren, ilmin ve nurun yolculuğu da başlamıştı.

Medine’de yankılanan bu nida, asırlar sonra Anadolu’nun küçük bir köyünde, Isparta’nın Sav kasabasında yeniden hayat bulacaktı.

Rahle, bu yolculukta nice hatıralara nice gözyaşlarına şahitlik edecekti.

Gönül dostu kıymetli bir kardeşimden tatlı bir hatıra...

1920’lerin sonuydu...

Bediüzzaman Said Nursî, Barla’nın yalnızlığında kalbinden süzülen iman incilerini küçük kâğıtlara döktürüyor; o kâğıtlar gizlice köy imamlarına, talebelere gönderiliyordu.

Bir gün o nurlu postalar Sav köyüne ulaştı.

Köy, o günlerde jandarmasının sık uğradığı, huzurun kaçırıldığı bir yerdi.

Ama nur bir kez gönle düşmeye görsün...

On yıl içinde köyde büyük bir değişim oldu.

Zulmet dağıldı, sabahın aydınlığına dönüştü.

Evler birer matbaa, rahleler birer tezgâh, kalbler birer meşale olmuştu.

Köyde kimse okuma yazma bilmezdi ama herkesin evinde bir rahle vardı.

Her biri âdetâ bir mucizeye dönüşmüştü: Rahlenin ortası delinir, yerine sayfa büyüklüğünde bir cam yerleştirilirdi.

Altına bir mum yakılır, Barla’dan gelen Osmanlıca el yazmaları camın üzerine konurdu.

Işığın altında sayfaların gölgesi rahleye düşer, o gölgenin üzerinden yeni kopyalar çıkarılırdı. Bir sayfa bin olur, bir mum bin kalbi aydınlatırdı.

Ve o ışık hâlâ yanıyor...

Urla’da Yeniden Doğan Işık

Yıl 1993... İzmir’in Urla ilçesinde bir Nur dersanesine “abi” olarak gönderilmiştim.

Yanımda birkaç lise öğrencisi, elimde bir avuç ideal, kalbimde o eski rahlelerin hikmetiyle yoğrulmuş bir sevdâ...

Kışın soğuğu keskindi, rüzgâr denizden iliklerimize kadar işlerdi.

Bir gece bodrumda odun ararken el fenerimizin ışığı bir şeye takıldı:

Kuru tahtaların arasında sararmış kâğıtlar... Üzerinde zarif Osmanlıca yazılar...

Yukarı çıkarıp ışığa tuttuğumuzda gözlerimiz doldu.

Bunlar el yazması Risale-i Nur sayfalarıydı.

Ve kim bilir, belki de o sayfalar Sav köyünün rahlelerinden doğmuştu.

Evin tarihini araştırdık.

Bir zamanlar Urla'daki bir caminin imamının eviymiş.

Hâlâ hayatta olan kızıyla görüştüğümüzde şöyle dedi:

“Babam geceleri camide kalır, eve dönmezdi. Sabah namazından sonra gelirdi. Biz sonradan öğrendik ki o geceler camide Nur dersleri yapılmış.”

Sav'dan gönderilen o nur postaları Urla'ya kadar ulaşmış, yıllar sonra yeniden bir ışık halkası doğmuştu. Kader, o nur yolculuğuna ikinci bir menzil yazmıştı: Sav'ın rahlesinden doğan ışık, Urla'nın kalbine düşmüştü.

Rahlenin Sırrı

O ev, asırlar öncesinden yankılanan “Er-Rahîl” nidasına verilmiş bir cevaptı.

Sav'dan Urla'ya uzanan bu sessiz altın zincir, ilmin, sevdanın ve teslimiyetin elden ele geçtiği bir emanetti.

Rahle, sessiz bir şahit, eski bir dosttur.

Nice secdelere, nice tefek-kürlere, nice gözyaşlarına şahitlik etmiştir.

Rahle, bir tahta parçasından ibaret değildir. Kalbin İlahî Kelâm'la ötelere açıldığı bir kapıdır. Onun üstünde sadece âyetler okunmaz; ufuklar kadar engin, deryalar kadar derin bir kitap okunur: Kâinat, insan ve zaman kitabı...

Bir zaman köprüsüdür rahle; dünle bugünü, ecdatla torunları birleştirir. Rahlenin başında oturmak, yalnızca okumak değil; kâinatı dinlemek, zamanın dilini çözmek, ilahî daveti duymaktır.

Eskiden bir evde rahlenin konacağı köşe özenle seçilir ve o köşe evin kalbi hükmünde olurdu.

Bugün belki birçoğumuzun evinde yer bulamaz ama onun hatırası hâlâ içimizde derin bir sükût gibi durur.

O, bizi köklerimize bağlayan bir semboldür; sabrı, derinliği, beklemeyi ve anlamayı öğretir.

Her okuma bir yöneliş, her kelime bir yankıdır içimizde.

Rahle bize kâinatın da bir kitap olduğunu hatırlatır.

Yıldızlar, ağaçlar, rüzgârlar... Hepsi okunmayı bekleyen âyetlerdir.

Kur'an'dan kâinata, kâinattan kalbimize uzanan bu yolculuk, rahlenin önünde diz çökmekle başlar.

Rahle bir tahtadan ibaret değildir; o, secdenin öncesi, duanın eşiği, tefekkürün sessiz dostudur. İnsanla vahyin buluştuğu mukaddes mekândır.

Bir rahlenin önüne diz çökmek, zamana dokunmaktır.

Ağaç gölge verir, meyve verir; rahle ilim ve huzur verir.

Her ikisi de kendisi için değil, başkaları için vardır.

Ve rahle, bir ağacın secdeye durmuş hâlidir aslında.. sessiz, derin ve vakur.

Belki de her insanın içinde bir ağaç vardır ve o da secdelere yüz sürüp bir nevi rahle olmayı bekler... İhtiyacı olanlara hikmetli sözleri taşımak, kalbin soluklarını hissettirmek, Rabbine hizmetle şeref lenmek için.

Her ağaca rahle olmak nasip olmaz ama rahle olan her ağaç, sonsuzluğa kök salmakla şeref kazanmıştır.

Rahleyi ahşap bir parça sanırsınız ama o, asırlardır yürüyen bir medeniyetin kalb atışıdır. Kur'an'ın sesiyle yikanmış, gözyaşlarıyla cıllanmış bir hatıradır. Her harf, her nefes, her dua onda yankılanır. Kimi zaman Barla'nın bir köy evinde mum ışığında parlar, kimi zaman Urla'nın rüzgârında eski bir kâğıdın kokusuyla yeniden doğar.

Bir rahleye dokunmak, geçmişe değil, sonsuzluğa dokunmaktır. Çünkü o, insana bir yol gösterir:

Er-Rahîl! Er-Rahîl!..

Haydi, yolculuk başlıyor!

Rahleden Rahleye..

Kim bilir bu yolculukta bizi hangi sürprizler bekliyor.

Kaynaklar

1. Murat Akyüz, “Çilekeş Bir İlim Güneşi: İmam Serahsi”, *Çağlayan*, Sayı: 95, Şubat 2025.
2. Yahya Kemal Beyatlı, “Ezensiz Semtler”, Aziz İstanbul, İ.F.C.Y., syf. 101. İst., 2010.

C Serhat İlhan
caglayandergisi.com

Kaynaklar

Tian, C., Jiang, Q., Han, M., Guo, L., Huang, R., Zhao, L., & Mao, S. (2024). Effects of beetroot juice on physical performance in professional athletes and healthy individuals: An umbrella review. *Nutrients*, 16(12), 1958. <https://doi.org/10.3390/nu16121958>

Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî. (t.y.). Sünen-i Ebû Dâvûd (Tıp Kitabı, Hadis no: 3856).

Kök sebzeler arasında yer alan kırmızı pancar, koyu kırmızı rengi ve farklı türleriyle insan sağlığına hizmet edecek şekilde yaratılmış dikkat çekici bir besindir. Ilıman iklimlerde yetiştirilen bu bitki; Avrupa ve Anadolu'nun yanı sıra Kuzey Amerika, Orta Asya ve Güney Amerika'nın bazı bölgelerinde de tarımı yapılan, farklı kültürlerin sofralarında yer bulan köklü bir sebzedir. Kırmızı pancar, tabiattaki besin çeşitliliğinin insan sağlığına yönelik dengeli bir örneği olarak öne çıkmakta; bu çeşitlilik yaratılıştaki hikmetli ölçüyü yansıtmaktadır.

Kırmızı pancar, içeriğindeki yüksek nitrat miktarı sayesinde vücutta nitrik oksit (NO) üretimini destekleyen fonksiyonel bir besindir. Nitrik oksit, damar genişlemesini artırarak kaslara giden kan akışını ve oksijen taşınmasını kolaylaştırır. Bu fizyolojik mekanizma özellikle fiziksel aktivite sırasında

da kas performansının artmasına katkı sağlar. Bu özelliğiyle pancar, özellikle sporcu beslenmesi ve aktif hayat tarzını benimseyenler için dikkat çekici bir destek unsuru hâline gelmektedir.

Araştırmalar, pancar tüketiminin sağlıklı bireylerde dayanıklılığı artırabildiğini ve egzersiz sırasında yorgunluğa yol açan laktat birikimini daha iyi dengeleyebildiğini göstermektedir. Bu besinin kullanımına dair örnekler Asr-ı Saadet'te de rastlanmaktadır. Hz. Peygamber'in (sallâllâhu aleyhi ve sellem), iyileşme döneminde olan Hz. Ali'ye (radiyallâhu anh) ağır gıdalar yerine pancar içeren daha hafif bir yemeği tavsiye ettiği aktarılmaktadır.

Kırmızı pancarın içerdiği bileşenler ve vücut üzerindeki tesirleri birlikte değerlendirildiğinde, bu besinin rastgele değil; ferdin fizikî durumu ve genel sağlık dengesi gözetilerek tüketilmesi gerektiği açıkça görülmektedir. Bu yaklaşım, tabiatta insana sunulan nimetlerin belli bir denge içinde takdir edildiğine işaret eder. Bu çerçevede ele alındığında, kırmızı pancar uygun miktarlarda tüketildiğinde fiziksel performansı ve toparlanma süreçlerini destekleyici ve tamamlayıcı bir besin olarak değerlendirilebilir.

Hikmetli Bir Besin: Kırmızı Pancar

Kaynak

Lin, M.-W., Chen, L.-Y., & Chuah, Y.-K. (2017). Investigation of a potted plant (*Hedera helix*) with photo-regulation to remove volatile formaldehyde for improving indoor air quality. *Aerosol and Air Quality Research*, 17(10), 2543–2554.

Hedera helix (orman sarmaşığı), yapraklarını dökmeyen, her dem yeşil bir bitkidir. Adventif (sonradan çıkan) kökleri sayesinde çeşitli yüzeylere tutunarak büyüyebilir. Doğal yayılış alanı Avrupa ve Batı Asya olan bu tür, farklı iklim şartlarına uyum sağlayacak şekilde yaratıldığından geniş coğrafyalarda yetişebilmektedir. Cenâb-ı Hakk'ın Hakîm isminin bir tecellisi olarak, orman sarmaşığı, yeşilin canlı tonlarıyla tezyin edilmiş estetik görüntüsünün yanı sıra, yaprak yüzeyleri ve köklerindeki rizosfer bölgeleri aracılığıyla formaldehit gibi havadaki bazı zararlı uçucu organik bileşiklerin (VOC) azaltılmasında etkili kılınmıştır.

Formaldehit, kapalı ortamlardaki mobilya, boya ve yapı malzemelerinden salınır. Bu zararlı bileşiğe maruz kalmanın, kısa vadede nefes darlığını, alerjik astımı ve baş ağrısını; uzun vadede ise kanser oluşumunu tetiklediği bilinmektedir. Formaldehitin azaltılmasını sağlayacak doğal

çözümler, insan sağlığı açısından kritik bir rol oynar. Bu bağlamda yapılan çalışmalar Hedera helix'in bulunduğu ortamlardaki formaldehit seviyesinin, bu bitkinin bulunmadığı alanlara kıyasla %70 daha hızlı azaldığını göstermektedir.

Havayı temizleyici bitkiler arasında en etkili türlerden biri olan orman sarmaşığı, iç mekân sıcaklık ve nem dengesinin korunmasına da katkı sağlar. Bu denge, yalnızca solunum ve dolaşım sisteminin sağlıklı çalışmasına katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda psikolojik olarak rahatlama, odaklanma yeteneğinin artması ve stres seviyesinin azalmasını da sağlar. Ayrıca içeriğinde bulunan saponinler sayesinde köpürebilen Hedera helix, doğal bir temizleyici olarak değerlendirilmiş; aynı bileşikler, solunum yollarında mukus inceltici etki gösterdiğinden geleneksel tıpta balgam söktürücü olarak da kullanılmıştır.

Bilimsel araştırmalar, yaratılmış her varlıkta olduğu gibi orman sarmaşığının da kâinattaki hayranlık uyandırıcı nizamın bir parçası olduğunu göstermektedir. Hava kirlendiğinde temizleme vazifesini üstlenen bu bitki, Allah Teâlâ'nın "Kuddûs" isminin bir tecellisi olarak tabiattaki dengenin yeniden sağlanmasına vesile olur.

“Kuddûs” İsmi Bir Tecellisi: Orman Sarmaşığı

İçindekiler

Şubat | February | No: 107 | 2026

2

IŞIK EVLER-2

M. Fethullah Gülen

9

BİR ELİF HİKÂYESİ

Hasan Tarık Şen

12

İÇTEN ÇÜRÜMÜŞ BAŞAKLAR

Dr. Doğan Yücel

20

KUANTUM BİLGİSAYARLARI

Osman Demirel

25

SULTANIM

İbrahim Kuzi

26

TELVİN VE TEMKİN

M. Fethullah Gülen

32

EVET, SEN VARSIN VE BİRSİN!

Zekeriya Çiçek

35

ÂSİYE MÜLÂZİMOĞLU

Vera Deniz

41

GÖKYÜZÜNDE ÜÇ GÜNEŞ

Didem Fırtına

44

BİR YOLCULUKTUR RAHLE

Mehmet Yıldız

48

SAĞLIK-BİLİM-TEKNOLOJİ

Serhat İlhan
İnci Işık

NÖROİMMÜNOLJİ

BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ AKILLI MI?

5

Prof. Dr. İrfan Yılmaz

Beyin sapındaki bir grup akılsız ve şursuz atomlardan yapılmış nöron hücrelerinin beyin genel işleyişinin düzenlenmesinde önemli bir kontrol merkezi konumuna...

İLÂHİYAT

GÜNAHA HAYAT HAKKI TANIMAMA

15

Dr. Osman Bodur

DENEME

BEREKETİN GİZLİ MATEMATİĞİ

28

Dr. Hakan Öztunç

Sabır, basit bir bekleyiş değil, denkleme zaman boyutunu ekleyerek azın içindeki potansiyeli ortaya çıkaran ilahî bir "katsayı"dır. İnsan gözüyle baktığımızda...

MANEVİ PORTRÉ

HAZRETİ ÂİŞE ANNEMİZİN ENTELEKTÜEL İKLİMİ

38

Zeynep Gülşen Kızık

Hazreti Âişe (radiyallâhu anhâ) pek şerefli bir makam olmakla birlikte yalnızca Peygamber Efendimiz'in eşi ya da hadis ravisi değildir.

ÇAĞLAYAN

Çağlayan İlim ve Kültür Dergisi, Paramus Publishing Inc. tarafından aylık olarak yayımlanmaktadır. Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen çoğaltılması yasaktır.

ADRES

Tüm istek ve önerilerinizi 335 Clifton Ave, Clifton NJ. adresine iletebilirsiniz. +1 (888) 234 2823

EDITOR-IN-CHIEF/YAYIN YÖNETMENİ

Prof. Dr. İrfan Yılmaz

EDITORIAL COORDINATOR YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Reşit Haylamaz

EDITOR/EDİTÖR

Ali Kılıç

GRAPHIC DESIGN/GRAFİK TASARIM

Şelale Grafik

ADVISORY BOARD/DANIŞMA HEYETİ

Abdullah Aymaz, Yavuz Ünver, Salih Gül, Dr. Fatma Gündüz, Sadık Men

DIGITAL AND AUDIO PRODUCTION DİJİTAL VE SES PRODÜKSİYONU

Gürhan Gülcan

AVRUPA

Paramus Europe GmbH
Industrie Straße 80
40764 Langenfeld / GERMANY
caglayan@caglayandergisi.com
+49 (176) 16818292

Çağlayan, ABD Ticarî Marka Yasası uyarınca, dağıtılan diğer ülkelerde tescilli ticarî markadır.

© 2026 Paramus Publishing Inc. All rights reserved. Reproduction in whole or in part without written consent is prohibited. Çağlayan (ISSN 2572-7532) is published monthly by Paramus Publishing Inc., 335 Clifton Ave, Clifton, NJ 07011. Periodicals postage paid at Paterson, NJ and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to 335 Clifton Ave, Clifton, NJ 07011. Çağlayan is a registered trademark under the US Trademark Law and in other countries wherever distributed.

Ramazan Ayınız Kur'an Ayınız Olsun!

Orta Boy Kur'an-ı Kerim

- Rahat okunan bilgisayar hattı
- Sesli dinleme ve meal okuma özellikli
- Dört farklı kapak renginde ve miklaplı

Teheccud Boy Mushaf

- Bilgisayar Hattı
- 28 x 40cm ebad
- Luks termo deri kapak

ÇAĞLAYAN

Mânâ köküyle gidip ta “Dârü'l-Erkam”lara dayanan ışık evler, bir yakın geçmişte, yine aynı safvet, aynı keyfiyet, aynı ruh ve aynı heyecanla, hem de eskinin tat, rayiha ve lezzetiyle, birer mütevazı çardak, birer minik kulübe hâlinde ortaya çıkmış ve ideal sinelerin hüznleriyle imanın, ümidin, aşkın birleştiği sınırdaki bir çağlayan sesi vermeye başlamıştı.

ISSN 2572-7532

9 772572 753004